

I

Закон о Српској православној цркви од 8 новембра 1929 г., 1932.

Садржај

Опште одредбе

Прелазна и завршна наређења

II

Устав Српске православне цркве, са регистром, од 16 новембра 1931 г., 1932.

I Основне одредбе

II Устројство власти, тела и органа Српске
православне цркве

1. Патријарх

2. Свети архијерејски сабор и свети
архијерејски синод

а) опште и заједничке одредбе

б) делокруг светог архијерејског
сабора

в) делокруг свет. архијерејског синода

3. Велики црквени суд

4. Патријаршијски савет

5. Патријаршијски управни одбор

6. Епархиски архијереј

7. Епархиски црквени суд

8. Епархиски савет

9. Епархиски управни одбор

10. Архијерејски намесник

11. Парох

12. Црквено-општински одбор

13. Црквено-општински савет и управ. одбор

а) црквено-општински савет

б) црквено-општински управни одбор

14. Настојитељ и братство манастира

III Црквене кривице и казне

IV Црквена просвета

V Црквена имовина

VI Прелазна наређења и извршне одредбе

III

Регистар

281.961/094.3]

рунов

ЗАКОН И УСТАВ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

Уведено у нови инвентар бр. 2203(1)

1 јануара 1942 год.

2. Св.

ЗБИРКА ЗАКОНА

протумачених и објашњених судском и
административном праксом

Уређује НИКОЛАЈ Д. ПАХОРУКОВ
инспектор Мин. Правде

Св. 2.

I

ЗАКОН

О СРПСКОЈ ПРАВОСЛАВНОЈ ЦРКВИ

ОД 8 НОВЕМБРА 1929 Г.

II

УСТАВ

СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

СА РЕГИСТРОМ

ОД 16 НОВЕМБРА 1931 Г.

БЕЛОМОТЕНА
Министарства Правде
Бр.

БЕОГРАД

ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА ГЕЦЕ КОНА

1, Кнез Михаилова улица 1.

1932.

**МИ
АЛЕКСАНДАР I**

по милости Божјој и вољи народној
Краљ Југославије

На предлог нашег Министра правде, а по саслушању
Претседника Нашег Министарског савета, пропису-
јемо и проглашујемо

ЗАКОН

о

СРПСКОЈ ПРАВОСЛАВНОЈ ЦРКВИ

Члан 1.

Српска Православна Црква је аутокефална са
достојанством Патријаршије. Она своје верско уче-
ње јавно исповеда, своје богослужење јавно вр-
ши, и самостално управља и уређује црквено-вер-
ске послове.

Члан 2.

Српска Православна Црква самостално управ-
ља и слободно располаже црквеном имовином, црк-
веним фондовима и задужбинама (закладама), у
границама овога Закона и Црквеног Устава, а под
врховним надзором Државе.

Црквене власти самостално одлучују о прима-
њу задужбина које су намењене црквеним зада-
цима.

Српска Православна Црква, која — по поступку о свом рачуноводству, који ће се Уредбом прописати — самостално врши контролу својих прихода и расхода, подлежи, према одредби другог става чл. 2 Закона о Главној Контроли, врховном надзору Главне контроле, у толико што је Главна контрола овлашћена да утврди приход, према указаној потреби контролише прегледима, било на захтев Министра правде или самих црквених власти.

Имовина Српске православне цркве служи само циљевима Цркве, и не може се ни под којим видом од ње одузимати ни на друге циљеве употребљавати, осим случаја експропријације предвиђене законом.

Члан 3.

Српска Православна Црква и поједини њени саставни делови и установе, које ће бити предвиђене Црквеним Уставом, правна су лица, способна да по прописима Закона стичу и држе како покретна тако и непокретна добра, и врше сва права која им као таквима припадају.

Члан 4.

Црквена власт духовна, црквено-дисциплинска и црквено-судска, по уређењу Српске Православне Цркве, припада само Јерархији. Ту власт Јерархија врши преко својих јерархиских претставника и органа.

Епископска власт у заједници са свештенством и народом, преко својих самоуправних претставника и органа, уређује и управља пословима имовинским, задужбинским (закладним), фондовским, као и другим пословима који ће се у Црквеном Уставу предвидети.

Члан 5.

Црквена кривична дела и казне су само оне, које прописује Црквени Устав.

Члан 6.

За извршење надлежно издатих, на закону основаних, наређења и пуноважних одлука и пресуда свих црквених власти и органа, све државне и самоуправне власти дају на захтев црквених власти своју административну помоћ.

Црквени судови могу у циљу извођења доказа тражити правну помоћ редовних судова.

Члан 7.

Српску Православну Цркву представља пред Државом Патријарх или његов заменик, а поједине Епархије Епархиски Архијереји или њихови заменици.

Поступак за избор Патријарха уредиће се посебним законом, а за избор Епархиских Архијереја Црквеним Уставом.

Имовинско-правне интересе Цркве пред државним властима заступају они органи који су одређени Црквеним Уставом.

Члан 8.

Избор Патријарха и Епархиских Архијереја потврђује Краљ указом, на предлог Министра правде, стављен у сагласности са Претседником Министарског савета.

Члан 9.

Црква подмирује своје потребе:

- 1) приходима од црквених добара и фондова,
- 2) приходима од државне накнаде из чл. 22,
- 3) црквеним таксама из чл. 12.,

- 4) нарочитим разрезавањем на приходе манастирских и црквених имања,
- 5) државном помоћу из чл. 21 и
- 6) црквеним прирезима из чл. 10 и 11.

Члан 10.

Прирез на непосредни порез који плаћају православни порезовници у Држави имају право да распишу Патријаршија, Епархије, и Црквене општине, свака за своје потребе, и то само ако приходи предвиђени у чл. 9 од 1—5, не могу покрити њихове расходе предвиђене буџетом. Одлуку о распису овога пореза за унапред одређено време доносе органи који су по Црквеном Уставу за то надлежни. Ова одлука постаје пуноважна кад је одобри Министар финансија у споразуму са Министром правде. То одобрење није потребно за прирезе до 10% на непосредни државни порез, које расписују црквене општине по закључку црквено-општинског збора донетом од претставника црквене општине, одређених Црквеним Уставом, који претстављају 75% пореске снаге у општини. За такве одлуке потребно је само одобрење црквене власти надлежне по Црквеном Уставу.

Члан 11.

Црквене прирезе прикупљају органи државне пореске администрације, једновременно и у свему по прописима за државне дажбине, и предају их у тромесечним ратама надлежним црквеним властима.

Члан 12.

За званичне радње црквених власти, и у јерархиском и самоуправном делокругу, плаћа се само она такса коју црквене власти пропису посебним Правилником одобреним од Министра прав-

де у споразуму са Министром финансија. Ова се такса наплаћује у корист Српске Православне Цркве.

Члан 13.

Службена преписка и аманетна пошта свих црквених власти и установа ослобођава се плаћања поштарине и телеграфске таксе.

Члан 14.

Свих јавних дажбина ослобођавају се зграде намењене Служби Божјој, црквено-просветним и добротворним установама; заводи за црквене потребе; архијерејски, манастирски и парохиски домови; православни културно-историски споменици (манастиришта, црквишта итд.) и дворишта свих побројаних установа.

Члан 15.

Свештена лица мирског и монашког реда нису обавезна лично да врше оне јавне послове, који се, према канонским прописима, противе свештеничком чину и позиву.

Члан 16.

Све државне власти које по својој надлежности покрену кривични поступак против свештених лица оба реда или монаха дужне су одмах о томе да извести надлежног Архијереја, као и о коначној одлуци коју буду донеле по дотичном предмету.

Члан 17.

У свима државним и приватним школама, православна верска настава предаје се у сагласности

са надлежном црквеном влашћу, а по одредбама Закона о тим школама.

Наставне планове и програме за предавање веронауке прописује надлежни Министар, узимајући у обзир потребу верског васпитања по предлогу Светог Архијерејског Сабора. За уџбенике веронауке важиће прописи Закона о уџбеницима. За све уџбенике даће Свети Архијерејски Синод своје одобрење у погледу њихове верске садржине.

У државним основним школама веронауку могу предавати квалификовани парохиски свештеници или нарочити вероучитељи, у смислу прописа Закона о народним школама. Где, по закону или иначе, није могуће да православну веронауку предаје свештеник или нарочити вероучитељ, вршиће ову наставу учитељи те школе који су православне вере.

Вероучитеље свештена лица у свима народним школама поставља Министар просвете из реда кандидата предложених од надлежне црквене власти. Вероучитеље у осталим државним — средњим и стручним — школама поставља надлежни Министар између кандидата који поднесу одобрење надлежне црквене власти да могу предавати веронауку у средњим школама. Све вероучитеље премешта и разрешава дужности надлежни Министар по одредбама школских закона.

Вероучитеље у свима приватним школама поставља и премешта управа школе по одобрењу надлежног Архијереја. И за ове вероучитеље важе прописи школских закона.

Надлежна црквена власт може одузети већ издато одобрење оним вероучитељима који не предају веронауку онако како прописује православна вера, или који, иначе, својим животом и радом не одговарају својој вероучитељској дужности.

Члан 18.

Свети Архијерејски Синод настојава и стара се да предавања на прваославним богословским факултетима Државних Универзитета буду у сагласности са науком православне вере. У случајевима осведочене несугласности предузима код Министра просвете потребне мере, да се оне уклоне.

Професори и доценти богословског факултета, који се бирају по закону о Универзитетима, постављају се, пошто се претходно утврди и верска подобност кандидата оценом Светог Архијерејског Синода.

Члан 19.

Све црквено-аутономне духовне школе стоје под управом и надзором црквене власти.

О оснивању ових школа решава Свети Архијерејски Сабор. Он прописује за њих наставни план и програм предавања, и поставља и разрешава њихове управнике. Министар просвете даје одобрење за оснивање ових школа и за наставни план.

Свети Архијерејски Синод стара се за нарочиту спремност наставничког и васпитачког особља; поставља и разрешава га.

Епархијски Архијереј води непосредан надзор на овим школама у својој Епархији, подноси о томе извештај Светом Архијерејском Синоду и предлоге о постављању и разрешавању наставника и васпитача. Врховни надзор и над овим школама води Министар просвете.

Члан 20.

Свештенике у државним болницама, казним и њима сличним заводима и другим државним уста-

новама поставља, на предлог Епархијског Архијереја, надлежни Министар.

Прелазна и завршна наређења

Члан 21.

При превођењу црквених надлештава, установа и лица са државног буџета на буџет Српске Православне Цркве, Уредбом Министра правде и Министра финансија утврдиће се коју ће помоћ из државних средстава Српска Православна Црква стално по буџету примати. При утврђивању ове државне помоћи узеће се у обзир они досадашњи расходи по финансијском закону и Државном буџету за 1929/30 годину, који се односе на она црквена надлештва, установе и лица која прелазе са државног буџета на буџет Српске Православне Цркве, као и износи т. зв. бира у Србији и Јужној Србији, загарантованог досадањим законом, и приреза у другим црквеним областима предвиђених досадањим законским уредбама.

Члан 22.

Поред државне помоћи поменуте у чл. 21., Српска Православна Црква примиће отсеком, или ће примати годишње стално, износ на име накнаде за потраживања која припадају Српској Православној Цркви у Србији и Црној Гори према Држави. Ова ће се потраживања утврдити споразумом између Министра финансија и Министра правде с једне стране и Светог Архијерејског Сабора с друге стране. Износ накнаде утврдиће се посебном уредбом коју ће донети Министар финансија и Министар правде у споразуму са Светим Архијерејским Сабором, а у колико буде годишње исплаћиван, уносиће се у буџет Министарства правде. Ова уредба може се мењати само Законом по

претходном пристанку Светог Архијерејског Сабора.

Члан 23.

Српске православне епархије и њихови делови ван граница Краљевине Југославије, као саставни делови Српске Патријаршије, остају у погледу организације у јерархиском и материјалном односу према Српској Патријаршији у коме су биле према појединим Српским Митрополијама све док се ови односи не би друкчије регулисали.

Члан 24.

Црквени Устав о целокупном уређењу Српске Православне Цркве и свију црквених самоуправних власти донеће Свети Архијерејски Сабор, и предложити Министру правде, који ће га, пошто га усвоји, поднети Краљу на озаконење.

Члан 25.

Овлашћује се Министар Правде да Уредбом пропише све поближе одредбе, потребне за извршење овог Закона, водећи рачуна о предлозима Светог Архијерејског Синода.

Члан 26.

Овим Законом и Црквеним Уставом предвиђена организација Српске православне цркве има се извести најдаље у року од две године, рачунајући од дана ступања на снагу истих закона.

По ступању на снагу овог Закона и Црквеног Устава престају важити сви закони, уредбе и други прописи о предмету тих закона. Но досадаш-

њи прописи о организацији Српске православне цркве губе важност тек када буде спроведена организација, предвиђена у првом ставу овога члана.

Члан 27.

Овај Закон ступа у живот када га Краљ потпише, а обавезну снагу добија када се обнародује у „Службеним новинама.”

Бр. 89870.
8 новембра 1929 године
Београд.

АЛЕКСАНДАР с. р.

Министар правде,
Д-р М. Сршкић с. р.

Претседник Министарског савета,
Министар унутрашњих послова,
Почасни ађутант Њ. В. Краља,
Дивизијски генерал,
Пет. Живковић с. р.

Д-р М. Сршкић с. р.

Овај је закон објављен у Службеним новинама Бр. 269—СХ од 16 новембра 1929 године.

МИ АЛЕКСАНДАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Југославије

На предлог Нашег Министра правде а по саслушању Нашег Претседника Министарског савета, прописујемо и проглашујемо

УСТАВ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

I. Основне одредбе.

Члан 1.

Српска православна црква је једна, неразделљива и автокефална. Она одржава догматско и канонско јединство са осталим православним црквама.

Члан 2.

Српска православна црква има достојанство Патријаршије.

Члан 3.

Српска православна црква има овакав свој грб:
На патријаршиском плашту порфирне боје, у крашеном двоструким крстом с десне и архије-

рејским жезлом с леве стране, у средини штит са златном архијерејском круном над њим; на плавој горњој половини штита с десне стране кула Светог Саве у Хилендару, с леве црква манастира Пећске Патријаршије, обоје беле боје; на белој доњој половини у средини златан крст са четири једнака крака и по једним златним огњилом у сваком углу крака.

Члан 4.

Службени језик Српске православне цркве је српски, са писмом ћирилицом.

Застава Српске православне цркве је тробојка: црвено-плаво-бело са златним крстом и огњилима.

Члан 5.

У смислу члана 3. Закона о Српској православној цркви правна су лица: Српска православна црква, епархије, црквене општине, манастири, задужбине, самосталне установе или такви фондови и, према црквеној намени, поједини храмови.

Члан 6.

Српска православна црква управља се на основу:

а) Светог писма и Светог предања према учењу Свете православне цркве;

б) правила Васељенских сабора и од њих признатих правила апостолских, помесних сабора и Светих отаца;

в) одредаба помесних сабора и патријаршиских синода, у колико их је усвојила Српска православна црква;

г) Закона о Српској православној цркви и овога Устава;

д) уредаба, правилника и начелних одлука надлежних по овом Уставу црквених власти.

Члан 7.

Уређење Српске православне цркве је црквено-јерархиско и црквено-самоуправно.

Члан 8.

Целокупна организација Српске православне цркве оснива се на потпуној једнакости и равноправности. Њено основно уређење, предвиђено одредбама овог Устава, не допушта ни у погледу црквено-јерархиском ни црквено-самоуправном никакве изузетке.

Члан 9.

У Српској православној цркви ове су црквено-јерархиске и самоуправне власти, тела и органи:

1) Патријарх, Свети архијерејски сабор и Свети архијерејски синод, Велики црквени суд, Патријаршиски савет, Патријаршиски управни одбор;

2) епархиски архијереј, епархиски црквени суд, епархиски савет, епархиски управни одбор;

3) архијерејски намесник;

4) парох;

5) црквено-општински збор, црквено-општински савет и црквено-општински управни одбор; и

6) настојатељ и манастирско братство.

Члан 10.

На челу Српске православне цркве је Патријарх српски, као њен врховни поглавар.

Титула је Патријарха: Архиепископ пећски, Митрополит београдско-карловачки, и Патријарх српски.

Члан 11.

Српска православна црква је епископална; њена главна административна подела је на епархије,

како у црквено-јерархиском тако и у црквено-самоуправном погледу.

На челу сваке епархије стоји епархиски архијереј, као њен непосредни поглавар. Он је, по црквено-канонским прописима, главни претставник и руководиоца свега црквено-духовног живота и црквеног поретка у епархији, и врши своју црквено-јерархиску власт самостално, а црквено самоуправне послове у заједници са свештенством и народом.

Члан 12.

У Српској православној цркви ове су епархије:

- 1) Београдско-Карловачка архиепископија, са седиштем у Београду;
- 2) Банатска епархија, са седиштем у Вршцу;
- 3) Бањалучка епархија, са седиштем у Бањалуци;
- 4) Бачка епархија, са седиштем у Новом Саду;
- 5) Браничевска епархија, са седиштем у Пожаревцу;
- 6) Горњо-Карловачка епархија, са седиштем у Плашком, односно у Карловцу;
- 7) Дабробосанска епархија, са седиштем у Сарајеву;
- 8) Далматинска епархија, са седиштем у Сплиту;
- 9) Загребачка епархија, са седиштем у Загребу;
- 10) Зворничко-Тузланска епархија, са седиштем у Тузли;
- 11) Злетовско-Струмичка епархија, са седиштем у Штипу;
- 12) Жичка епархија, са седиштем у Краљеву (Жича);
- 13) Нишка епархија, са седиштем у Нишу;
- 14) Охридско-Битољска епархија, са седиштем у Битољу;

15) Пакрачка епархија, са седиштем у Пакрацу;

16) Рашко-Призренска епархија, са седиштем у Призрену;

17) Скопљанска епархија, са седиштем у Скопљу;

18) Тимочка епархија, са седиштем у Зајечару;

19) Захумско-Херцеговачка епархија, са седиштем у Мостару;

20) Црногорско-Приморска епархија, са седиштем на Цетињу;

21) Шабачка епархија, са седиштем у Шапцу;

Архијереји епархија: Црногорско-Приморске, Скопљанске, Дабробосанске и Загребачке имају по свом положају титулу митрополита.

Члан 13.

Сем побројаних у претходном члану епархија, под Српску православну цркву у духовном и јерархиском погледу потпадају и ове епархије у иностранству:

1) Православна Чешка епархија, са седиштем у Прагу;

2) Српска православна црква у Сједињеним државама Америке и у Канади, са седиштем у Чикагу;

3) Мукачевско-Прјашевска православна епархија у Прикарпатској Русији у Чехословачкој републици, са седиштем у Мукачеву;

4) Српска православна епархија Задарска, са седиштем у Задру; и

5) Српски православни викаријат Скадарски, са седиштем у Скадру.

Члан 14.

Српска православна епархија Будимска и делови досадањих епархија: Вршачке и Темишварске, као и делови других епархија ван граница Краљевине Српске,

Црквени Устав

вине Југославије, остају, у погледу организације, у јерархиском и материјалном односу према Српској православној цркви у коме су били према појединим српским митрополијама, све док се ови односи не би друкчије регулисали.

Члан 15.

Одлуке о оснивању, укидању, арондирању и седишту епархија и о установљењу и укидању положаја викарних епископа доноси Свети архијерејски сабор, споразумно са Патријаршиским саветом.

Члан 16.

Епархија се, у црквено-административном погледу, дели на архијерејска намесништва, црквене општине са парохијама, и манастире.

Члан 17.

Архијерејско намесништво сачињава одређени број црквених општина под надзором архијерејског намесника.

Члан 18.

О оснивању и називу, укидању и променама архијерејских намесништава одлучује епархиски архијереј у споразуму са епархиским црквеним судом и епархиским управним одбором, а по одобрењу Светог архијерејског синода стављеном у сагласности са Патријаршиским управним одбором.

Члан 19.

Црквену општину сачињава једна или више парохија.

Парохије у једном месту сачињавају једну црквену општину. Изузетно, где је преко 50.000 право-

славних душа може се образовати и више црквених општина.

Члан 20.

Парохија је заједница православних лица која стоје под духовним руководством једног парохиског свештеника.

У једноме месту може бити више парохија, и више места могу сачињавати једну парохију, и једну црквену општину.

Члан 21.

Парохију чине најмање 300 а највише 500 православних домова. Изузетци могу бити у оним местима и крајевима где теренске и друге прилике не допуштају такво груписање парохије.

Дом је свака засебна православна породица, а и пунолетна инокосна лица са самосталним положајем и занимањем.

Члан 22.

Епархиски архијереј у споразуму са епархиским црквеним судом и епархиским управним одбором доноси одлуке о образовању нових и регулацији старих парохија. Ове одлуке постају извршне када их одобри Свети архијерејски синод у сагласности са Патријаршиским управним одбором.

Члан 23.

Сваки православни хришћанин припада као члан оној парохији у којој је настањен најмање шест недеља.

Члан 24.

Парохија има своју парохиску цркву. Више парохија може имати једну заједничку цркву. Ако

у једној парохији има више цркава, само је једна од њих парохиска, а остале су њој подручне.

Члан 25.

Изузетно и привремено, а по решењу епархиског архијереја, парохије које немају своје цркве могу се служити манастирским храмом као парохиском црквом. У том случају црквена општина дотичне парохије дужна је снабдевати храм свима потребама, у колико он служи као парохиска црква.

Члан 26.

Парохија има своје надлештво са посебним својим матицама, црквеним протоколима и осталим прописним књигама, и свој печат.

Ако су при једној цркви више парохија, једно је парохиско надлештво са једним матицама и службеним књигама и једним печатом.

Члан 27.

Манастир је свештено место, са храмом и другим здањима, као обитељ лица монашког реда која су, удружена у једну духовну братску заједницу, свечаним обетима дала обавезу, да ће живети по монашким правилима: уздржљивости, сиромаштва и послушности.

Манастири служе одређеним духовним и добротворним сврхама.

Члан 28.

Оснивање нових манастира, као и спајање постојећих, одобрава Свети архијерејски сабор на основу образложенога предлога надлежнога архијереја и мишљења Светог архијерејског синода.

За оснивање нових манастира морају се претходно осигурати материјална сретства за опстанак и правилан живот обитељи.

Члан 29.

Метоси су одвојена манастирска имања, са црквом или без цркве. Они су саставни део својих манастира и под њиховом су управом.

Члан 30.

Све одредбе за манастире по овом Уставу важе како за мушке тако и за женске манастире.

Члан 31.

Српска православна црква самостално уређује своје верске, црквено-просветне, добротворне и остале културне послове, управља и располаже својим добрима, фондовима, задужбинама (закладама) и установама, у границама Закона о Српској православној цркви, а по црквеним прописима и одредбама овога Устава.

Члан 32.

Државна помоћ коју ће Српска православна црква стално примати по државном буџету утврдиће се посебном уредбом, коју доноси Министар правде са Министром финансија. При утврђивању ове државне помоћи узеће се у обзир стварне потребе и они досадашњи расходи по финансијском закону и Државном буџету за 1929/30 годину који се односе на она црквена надлештва, лица и установе, која прелазе са Државног буџета на буџет Српске православне цркве, као и износи т.зв. бира у Србији и Јужној Србији, загарантованог досадашњим Законом, и приреза у другим црквеним областима предвиђених досадашњим законским уредбама (Чл. 21. Закона о Српској православној цркви).

Члан 33.

Српска православна црква примиће отсеком, или ће примати годишње стално, износ на име накнаде за потраживања која припадају Српској православној цркви у Србији и Црној Гори према Држави. Ова ће се потраживања утврдити споразумом између Министра финансија и Министра правде с једне стране и Светог архијерејског сабора с друге стране. Износ накнаде утврдиће се посебном уредбом, коју ће донети Министар финансија и Министар правде у споразуму са Светим архијерејским сабором, а у колико буде годишње исплаћиван, уносиће се у буџет Министарства правде. Ова уредба може се мењати само законом по претходном пристанку Светог архијерејског сабора.

Члан 34.

Политичке општине и друга самоуправна тела која у свом годишњем буџету одређују за верске сврхе помоћи одређиваће према броју душа таку помоћ и српским православним црквеним општинама, које се налазе на њихову подручју.

Члан 35.

Свих јавних дажбина ослобођавају се зграде намењене служби Божјој, црквеним надлештвима, црквено-просветним и добротворним установама, заводи за црквене потребе, архијерејски, манастирски и парохиски домови, православни културно-историски споменици (манастиришта, црквишта и т. д.), православна гробља, и дворишта свих побројаних установа.

Члан 36.

У погледу ослобођења од поштанских такса важе одредбе Закона о пошти, телеграфу и телефону.

Члан 37.

Свештена лица мирског и монашког реда нису обавезна лично да врше оне јавне послове који се, према канонским прописима, противе свештеничком чину и позиву.

Члан 38.

Свети архијерејски синод издаје службени лист Српске православне цркве. Ближе одредбе о томе доноси Свети архијерејски сабор у споразуму са Патријаршиским саветом.

Члан 39.

Све уредбе, правилници, расписи, наредбе и друге објаве које буду издавале црквене власти, тела и органи надлежни за то по овом Уставу, добијају обавезну снагу од дана обнародовања у службеном листу Српске православне цркве, у колико се у њима не предвиди други који рок.

Члан 40.

За подношење допуштених жалби против решења и пресуда црквених власти одређује се, у колико овим Уставом није други рок одређен, рок од 14 дана, рачунајући од дана који долази после дана уручења.

Ако је у одређеном року жалба предата пошти на повратни рецелис, сматра се да је благовремено предана. Жалбе се предају преко оне власти која је издала пресуду или решење.

Члан 41.

Лица монашког реда не могу имати никаква непокретна добра. Ако би пак који од њих стекао таква добра, не стиче их за себе, већ за свој ма-

настир и не може њима ни на који начин располагати. По смрти монашког лица манастиру припадају и његова покретна добра, у колико тим добрима није још за живота расположио.

Члан 42.

Архијереј може само оно имање за своје сматрати, држати га, и њиме за живота располагати, које је сам стекао и набавио. Од таквог свог имања архијереј може тестаментом завештати једну трећину слободно према своме нахођењу; другу трећину дужан је завештати на потребе своје епархије; а трећу трећину дужан је завештати на задужбине или самосталне фондове за опште потребе цркве.

Архијереј који није епархиски епископ другу трећину своје имовине дужан је да завешта којој било епархији.

Члан 43.

Архијереј, ако умре без завештања, из његове заоставштине, покретне и непокретне, исплатиће се погребни трошкови и све оно што је дужан остао, а са остатком располагаће Свети архијерејски сабор по одредбама члана 42.

Окрути архијерејски, библиотека и друге црквене утвари припадају после смрти архијереја епископији.

Члан 44.

Сви чланови Патријаршког, епархиских и црквено-општинских савета, осим свештених лица, затим судски тужилац, секретари и писари свих црквених надлештава, кад ступају у своја звања, полажу ову заклетву:

„Ја Н. Н. заклињем се Свемогућим Богом да ћу владајућем Краљу веран бити, да ћу се Светих

канона, црквеног Устава и осталих црквених и државних закона савесно придржавати, да ћу своје дужности тачно вршити, службене тајне чувати и интересе Српске православне цркве увек заступати и бранити. Како ја ово чинио, тако мени Бог помогао и овога и онога света”.

Чланови црквених судова, осим архијереја, полажу ову заклетву:

„Ја Н. Н. заклињем се Свемогућим Богом да ћу владајућем Краљу веран бити, да ћу дужности своје тачно вршити и службене тајне чувати, и да ћу се при изрицању правде, без обзира на лица, придржавати закона Божјега, Светих канона, црквеног Устава и осталих црквених закона. Како ја судио тако мени судио и помогао Господ Бог”.

Сва именована лица полажу заклетву пред претседником дотичног надлештва, односно његовим замеником, и потписану предају њему у руке, који је оверава и шаље за архиву.

Члан 45.

Све црквене власти, тела и органи Српске православне цркве имају своје печате са црквеним грбом у средини и натписом у наоколо, и то:

- 1) Архиепископ пећски, Митрополит београдско-карловачки и Патријарх српски;
- 2) Свети архијерејски сабор Српске православне цркве;
- 3) Свети архијерејски синод Српске православне цркве;
- 4) Велики црквени суд Српске православне цркве;
- 5) Патријаршки савет Српске православне цркве;
- 6) Патријаршки управни одбор Српске православне цркве;
- 7) Православни епископ (митрополит) Епархије Н. у Н.;

- 8) Црквени суд православне епархије Н. у Н.
 - 9) Епархиски савет православне Епархије Н. у Н.
 - 10) Епархиски управни одбор православне Епархије Н. у Н.;
 - 11) Православно архијерејско намесништво Н. у Н.
 - 12) Српска православна парохија Н. у Н.;
 - 13) Српска православна црквена општина у Н.;
 - 14) Српски православни манастир у Н.
- Епархије, манастири и друге установе, које имају своје историске печате задржавају их и даље у употреби.

II. Устројство власти, тела и органа српске православне цркве.

1) Патријарх.

Члан 46.

Поступак за избор Патријарха уређен је посебним законом од 6. априла 1930 године.

Члан 47.

Патријарх има у својој архиепископији сва права и дужности епархиског архијереја, и њом управља уз помоћ својих викарних епископа.

Члан 48.

Патријарх има од Државе, на име трошкова за репрезентацију, 35.000. — динара месечно, аутомобил и подвозна сретства према Његову достојанству.

Односна сума ће се уносити сваке године у Државни буџет независно од државне субвенције коју буде Држава давала Српској православној цркви.

Патријарху припада и стан у згради Патријаршије, коју ће Држава подићи, са намештајем снаб-

дети и Цркви у власништво предати за смештај патријаршијских, синодалних и саборских канцеларија и за стан Патријархов.

Члан 49.

Патријарх, као врховни поглавар Српске православне цркве, сем права која му дају канони и црквени прописи, има још и ова:

1) претставља Српску православну цркву пред осталим автокефалним црквама;

2) претставља Српску православну цркву на црквеним, државним и народним свечаностима;

3) одржава јединство у јерархији Српске православне цркве;

4) посвећује по црквеним прописима, лично или преко овлашћених архијереја, лица изабрана за епархиске и викарне епископе;

5) освећује Свето Миро за целу Српску православну цркву;

6) даје одсуство епархиским архијерејима изван њихових епархија;

7) врши главне црквене обреде за Краља и Краљев Дом, лично или преко овлашћеног свештеног лица;

8) носи, као нарочито црквено одличје, белу панакамилавку с брилијантским крстом и панагију свих Српских Светитеља, даровану од стране Државе првом српском Патријарху обновљене Српске патријаршије, која остаје наслеђе свих патријараха;

9) првенствује при богослужењу, и ословљава се са „Свјатјејши” и „Светости”;

10) помиње се на архијерејским литургијама од архијереја у свој Српској православној цркви;

11) даје црквена одликовања и одличја, по уредби коју прописује Свети архијерејски сабор;

12) поставља декретом службенике по овом Уставу;

13) управља црквама и мисијским подручјима у иностранству, где нема организоване српске православне епархије.

2) Свети архијерејски сабор и свети архијерејски синод.

а) Опште ваједничке одредбе.

Члан 50.

Свети архијерејски сабор састављају сви епархиски архијереји под претседништвом Патријарха.

Члан 51.

Свети архијерејски сабор, као највише јерархиско претставништво, црквено-законодавна је власт у пословима вере, богослужења, црквеног поретка (дисциплине) и унутрашњег уређења цркве; као и врховна судска власт у кругу своје надлежности (Чл. 63, т. 31.).

Члан 52.

Свети архијерејски синод састављају Патријарх, као претседник, и четири епархиска архијереја, као редовни чланови.

Сем редовних чланова бирају се и два епархиска архијереја за чланове заменике, који се позивају на седнице, кад је који редован члан отсутан.

Редовне чланове и чланове заменике бира Свети архијерејски сабор на две године.

Члан 53.

Свети архијерејски синод је највиша извршна (управна и надзорна), као и судска власт у свом делокругу (чл. 64., т. 35).

Свети архијерејски синод одлучује под претседништвом Патријарха о редовном и ванредном сазиву Светог архијерејског сабора.

Члан 54.

Свети архијерејски сабор може доносити пуноважне одлуке, изузев избора архијереја, кад је присутна надполовична већина свих епархиских архијереја.

Свети архијерејски сабор и Свети архијерејски синод доносе своје одлуке једногласно или већином гласова. При једнакој подели гласова одлучује глас претседников.

Члан 55.

Кад је Патријарх отсутан или ма због којег узрока спречен да врши своју претседничку дужност у Сабору односно Синоду, замењује га, по његову овлашћењу, најстарији по производству митрополит члан Сабора односно Синода, а ако овога нема, најстарији по епископском посвећењу епископ члан Сабора односно Синода.

Члан 56.

Ако би Свети архијерејски сабор односно Свети архијерејски синод, због хитности и неизбежности посла, морао да донесе неки црквено-законски пропис, уредбу или начелну одлуку за цркву у одсуству Патријарха, мора се то накнадно поднети Патријарху на увиђај и сагласност. У случају несагласности, предмет се доставља на расправљање и одлуку Светом архијерејском сабору, под претседништвом Патријарха.

Члан 57.

Кад се патријаршиски престо упразни, власт Патријархову врши Свети архијерејски синод, који то објављује епархијским архијерејима и државним властима. Претседничке дужности Патријархове у Светом архијерејском сабору и Светом ар-

хијерејском синоду врши тада најстарији по производству члан Светог архијерејског синода митрополит односно најстарији по посвећењу епископ.

За време док је упражњен патријаршиски престо не могу се доносити црквено-законски прописи, уредбе и начелне одлуке.

Члан 58.

Све одлуке Светог архијерејског сабора и Светог архијерејског синода, канонске и црквене природе, које се односе на веру, богослужење, црквени поредак и унутрашње уређење цркве, пуноважне су и извршне.

Члан 59.

Све одлуке Светог архијерејског сабора и Светог архијерејског синода записују се у нарочити записник (протокол). Тај записник потписују сви који су на састанку били и решавали.

Члан 60.

Свети архијерејски сабор и Свети архијерејски синод врше своје послове непосредно или преко подручних им надлештава и органа.

Члан 61.

Патријаршиска канцеларија обавља послове Светог архијерејског сабора и Светог архијерејског синода, и под непосредним је надзором Патријарха.

Члан 62.

Свети архијерејски сабор и Свети архијерејски синод могу у своје седнице позвати, ради саслушања стручног мишљења, и свештена и световна лица која нису чланови тих тела.

б) Делокруг светог архијерејског сабора.

Члан 63.

Свети архијерејски сабор, чији је задатак обележен у члану 51. овог Устава:

1) тумачи православно-црквено учење, држећи се при томе одредаба које је Света Црква на основу Светог Писма и Светог Предања утврдила;

2) уређује унутрашњу и спољашњу мисију цркве ради утврђења, одбране и ширења православне вере и чистоте хришћанског морала; установљава за то потребне органе и оснива потребне заводе, установе и удружења;

3) прописује наставни план и програме веронауке у школама у границама закона, а у споразуму са Министром просвете, и стара се о верском васпитању младежи и верних ван школе;

4) прописује квалификације кандидата за све редовне, изванредне и мисионарске црквене службе;

5) оснива богословске и монашке школе;

6) уређује сва обредна питања према општим црквеним прописима, а у духу православне вере;

7) оснива установе и заводе, за израду црквеног живописа и свих црквених утвари, за издавање богослужбених књига, за неговање црквеног појања, као и друге црквене потребе; прописује правила за оснивање црквених музеја, за чување и обнављање црквених старина и споменика;

8) канонизује светитеље, и прописује службу за њихово светковање;

9) објашњава канонско-црквене прописе, опште обавезне и посебне, и издаје њихове зборнике;

10) одређује дужности и доноси дисциплинске уредбе за свештенство и остале црквено-јерархиске органе и службенике;

11) прописује одела за више и ниже свештенство оба реда;

12) прописује црквено-судски поступак за све црквене судове;

13) издаје прописе у брачним пословима;
 14) доноси правила за живот манастирског и придворног монаштва;

15) прописује упутства за исповедничку службу;

16) решава о оснивању, спајању и раздруживању манастира;

17) оснива, у споразуму са Патријаршиским саветом, установе за сирочад и незбринуту децу свештеника, као и установе за друге васпитне и добротворне сврхе;

18) настојава, да се однос Цркве и Државе и међусобни односи вера и вероисповести у Држави правилно и без уштрба по православну цркву уреде;

19) утврђује и води званичну листу кандидата за архијерејски чин, и бира између ових достојна лица за епархиске и викарне епископе;

20) бира чланове Великог црквеног суда;

21) бира ректоре православних богословија и управнике монашких школа;

22) бира у споразуму са Патријархом између свештених лица главног секретара Светог архијерејског сабора и Светог архијерејског синода;

23) води надзор над радом Светог архијерејског синода;

24) прописује правила Синодалног фонда (чл. 255) и одобрава његове годишње предрачунае расхода и прихода и завршне рачуне;

25) доноси одлуке о нарочитом разрезивању на приходе црквених општина, манастира и епархија у свом делокругу, а у смислу члана 259;

26) стара се у споразуму са Патријаршиским саветом за подмирење свих потреба Српске православне цркве;

27) одобрава правила удружења свештенства мирског и монашког реда, као и свих других удружења која раде на корист православне цркве, и води над овима надзор преко Светог архијерејског синода;

28) прописује свој пословник, и одобрава пословнике и правила за црквено-јерархиске органе, у колико није овим Уставом друкчије наређено;

29) решава сукобе надлежности између јерархиских и црквено-самоуправних органа;

30) ублажује у смислу црквено-судског поступка казне свештеним лицима изречене од Великог црквеног суда;

31) суди:

А. — у првој и последњој инстанцији:

а) несугласице између архијереја и Светог архијерејског синода, између архијереја и Патријарха;

б) канонске кривице Патријарха;

Б. — у другој и последњој инстанцији:

све предмете о којима је Свети архијерејски синод у првој инстанцији судио;

32) врши и друге послове који му по овом Уставу и по другим црквеним прописима спадају у надлежност а нису овде побројани.

в) Делокруг светог архијерејског синода.

Члан 64.

Свети архијерејски синод по својој надлежности која је обележена у члану 53 овог Устава:

1) одржава догматско и канонско јединство и сталну везу са осталим православним црквама;

2) чува и брани чистоту учења православне цркве о вери и моралу, сузбија свако неправилно учење, верске и моралне предрасуде, празновериче и штетне обичаје;

3) стара се о ширењу православне вере, и руководи пословима унутрашње и спољашње црквене мисије;

4) стара се о зближењу и уједињењу хришћанских цркава;

5) расписује стечај, оцењује, и према нахођењу награђује учбенике веронауке за школе и заводе и књиге верско-моралне садржине у опште;

6) бди над животом и радом богословских и монашких школа, установа и завода за спремање и васпитање кандидата за све црквене службе; бира наставничко и васпитачко особље, и стара се за њихову спрему;

7) води највиши надзор над вероучитељским и проповедничким радом свештеника, и даје им потребна упутства и руководства;

8) стара се за унапређење црквене књижевности; бира стипендисте за изучавање појединих предмета, и одређује награде за писце;

9) бира уредника и управља службеним листом Српске православне цркве и другим званичним издањима;

10) руководи пословима око превода и издавања Светог Писма, дела Светих Отаца и радова Васељенских и Помесних црквених сабора;

11) бди да се Свете тајне најтачније врше, и одржава благољепије, правилност и једнообразност у вршењу црквеног богослужења;

12) издаје и оцењује богослужбене књиге и њихове преводе;

13) оцењује и одобрава израду икона за црквену и приватну употребу;

14) издаје упутства за градњу светих храмова и манастира;

15) даје упутства за израду црквених утвари, одежда и осталих црквених потреба;

16) стара се о једнообразности и усавршавању црквеног појања, и надзирава појачке школе;

17) стара се о чувању светих моштију светаца, о иконама и о другим свештеним предметима;

18) стара се о црквеној уметности, црквеним уметничким споменицима, старинама и црквеним музејима;

19) даје објашњење о прописима у спорним питањима о браку, и штити светињу брака;

20) води бригу о добротворним и васпитним заводима и установама;

21) води надзор над радом архијереја;

22) води бригу о удовим епархијама и поставља администраторе епархија;

23) даје чин архимандрита и напрсни крст протојерејима, на образложен предлог епархиског архијереја;

24) рукује црквеним фондовима и задужбинама (закладама) које су његовој управи поверене;

25) стара се да се однос Цркве и Државе и интерконфесионални односи у смислу закона тачно и без штете по православну цркву одржавају;

26) припрема дневни ред и спрема предлоге за Свети архијерејски сабор, и извршује његове одлуке;

27) образује одбор (секције) стручних лица ради припремања градива за рад свој и Светог архијерејског сабора;

28) бира у споразуму са Патријархом своје чиновнике и канцеларијско особље као и секретаре и писаре Великог црквеног суда;

29) предлаже на одобрење Светом архијерејском сабору свој пословник;

30) расправља све сукобе о надлежности црквено-јерархиских власти, у колико овим Уставом није друкчије наређено;

31) води надзор над радом удружења свештенства мирског и монашког реда, као и свих других удружења која раде на корист вере и православне цркве;

32) проучава извештај Великог црквеног суда и спроводи га Светом архијерејском сабору с мишљењем и предлогом;

33) подноси годишњи извештај о своме раду Светом архијерејском сабору;

34) врши и све друге послове по овом Уставу и које му Свети архијерејски сабор нарочито повери;

35) суди: у првој инстанцији:

а) брачне спорове Краља и чланова Краљевског Дома;

б) међусобне несугласице архијереја;

в) канонске кривице архијереја;

г) дисциплинске службене кривице својих органа, и пресуђује њихове размерице.

3) Велики црквени суд.

Члан 65.

Велики црквени суд је врховна црквена судска власт за кривице свештенства, монаштва и световњака и за брачне спорове, као и за све црквене спорове унутарње црквене управе који не спадају у судску надлежност Светог архијерејског сабора и синода.

Седиште Великог црквеног суда је у резиденцији Патријарха.

Члан 66.

Велики црквени суд је сталан, и састављају га:

а) претседник архијереј, кога бира Свети архијерејски сабор на две године;

б) два члана које одређује Свети архијерејски синод из своје средине;

в) два члана свештена лица мирског реда, која бира Свети архијерејски сабор;

г) секретари свештена лица; и

д) потребан број писара и званичника.

Претседника и чланове архијереје замењују архијереји чланови или заменици чланова Светог архијерејског синода, које одређује Свети синод.

Чланове свештена лица замењују секретари Великог црквеног суда.

Члан 67.

Званичнике и послужитеље у Великом црквеном суду поставља претседник.

Члан 68.

За чланове свештена лица у Великом црквеном суду могу бити постављена свештена лица мирског реда која су свршила више богословске и по могућности правне науке, и имају најмање 10 година црквено-судиске или грађанско-судиске службе.

Члан 69.

За секретаре Великог црквеног суда могу бити постављена свештена лица која су свршила више богословске и по могућности правне науке, и провела у црквено-судској или грађанско-судској служби најмање пет година.

За писаре постављају се лица која су свршила вишу богословску школу, а за званичнике лица која су свршила најмање средњу богословску школу.

Члан 70.

Чланови Великог црквеног суда и секретари не могу бити сродници, ни међусобно ни с претседником, по крви до четвртог степена завршно, а по тазбини или крштењу до другог степена завршно.

Члан 71.

Велики црквени суд доноси пуноважне одлуке у већу састављеном од претседника, четири члана и једног деловође (секретара или писара).

Члан 72.

Члан Великог црквеног суда који је лично заинтересован или је учествовао у ислеђењу или је судио у нижој инстанцији не може по том предмету судити.

Члан 73.

Претседник, односно његов заменик, и чланови Великог црквеног суда при одлучивању дају своје мишљење потпуно независно.

Члан 74.

Велики црквени суд у другом и последњем степену расматра, одобрава, преиначава и поништава решења и пресуде епархиских црквених судова, по службеној дужности или по изјављеном незадовољству.

По службеној дужности Велики црквени суд расматра:

1) пресуде епархиских црквених судова које гласе на поништење брака;

2) пресуде епархиских црквених судова по кривицама свештенства оба реда, изречене:

а) на губитак службе, односно звања,

б) на доживотну забрану свештенодејства;

в) на лишење свештеничког чина,

г) на лишење свештеничког чина са искључењем из црквене заједнице.

3) пресуде на коначно искључење световњака из црквене заједнице; и

4) одлуке епархиских црквених судова, које надлежни архијереј упути Великом црквеном суду;

Сва остала решења и пресуде епархиских црквених судова расматра и суди Велики црквени суд само по изјављеном незадовољству.

Члан 75.

Велики црквени суд решава о изузећу појединих епархиских судова, као и о сукобу надлежности између тих судова, и у том случају одређује који ће епархиски суд судити. Исто тако решава о изузећу претседника и чланова Великог црквеног суда.

4) Патријаршијски савет.

Члан 76.

Патријаршијски савет је врховно уредбодавно претставништво у пословима спољашње црквене управе.

Члан 77.

Патријаршијски савет састављају:

а) Патријарх;

б) четири редовна члана Светог архијерејског синода или њихови заменици;

в) декан православног богословског факултета;

г) два претставника манастира;

д) један ректор богословије;

ђ) по једно свештено лице мирског реда из сваке епархије;

е) потпретседници епархиског савета; и

ж) дванаест световних лица.

Чланове под г) и д) именује, на предлог Светог архијерејског синода, и чланове под ђ), на предлог епархиског архијереја, Свети архијерејски сабор.

Чланове под ж) поставља Краљ указом, на предлог који Министар правде, у споразуму са Патријархом, поднесе у сагласности са Претседником Министарског савета.

Члан 78.

Патријаршијски савет сазива Патријарх и одређује место и време састанка.

Од сазива до састанка савета мора протећи најмање шест недеља.

Члан 79.

Мандат члановима Патријаршиског савета траје шест година. Савет се сазива у редовно заседање сваке друге године, а у ванредно по потреби, и то:

а) кад сам Савет то одлучи;

б) кад Патријарх са Светим архијерејским синодом и Патријаршиским управним одбором донесе одлуку о томе;

в) кад то предложи писменим путем председнику надполовична већина чланова Савета, означивши предмете о којима ће се решавати. У овом случају се седница мора сазвати најдаље за тридесет дана.

Члан 80.

Претседник Патријаршиског савета је Патријарх, односно његов законски заменик (чл. 55 и 57).

Савет бира из своје средине потпредседника између чланова световњака, и четири секретара, и то два свештена и два световна лица.

Члан 81.

Патријаршиски савет пуноважно решава, ако је на седници присутна надполовична већина свих чланова. Одлуке се доносе већином гласова присутних. У случају једнаке поделе гласова одлучује глас онога који председава. Он проглашује и одлуке.

Члан 82.

Ако Патријаршиски савет донесе одлуку која се, по оцени Светог архијерејског синода, противи црквеним правилима или није у сагласности са

начелима православне цркве, Патријарх такву одлуку задржава од извршења и враћа предмет Савету на поновно решавање. Но ако Патријаршиски савет остане при првој својој одлуци, Патријарх ће, по оцени Светог архијерејског синода, доставити предмет Светом архијерејском сабору, који је властан да поништи такву одлуку Патријаршиског савета, ако нађе да је противна правилима и начелима православне цркве.

Члан 83.

Седнице Патријаршиског савета су јавне, сем случаја кад сам Савет одлучи да буду тајне.

Члан 84.

Претседник Патријаршиског савета руководи седницама и одржава ред за време саветског рада по пословнику.

Члан 85.

Патријаршиски савет, у вршењу своје власти:

1) доноси, по претходно прибављеној сагласности Светог архијерејског сабора, уредбу о активним и пензиским припадностима: парохиском свештенству, наставничком особљу богословских, монашких и других школа, особљу црквених судова, епархиским и викарним архијерејима и Патријарху;

2) установљава положаје чиновника и осталих службеника за спољну црквену управу, и доноси уредбу о њиховим службеним односима, као и њиховим активним и пензиским припадностима;

3) доноси, по претходно прибављеној сагласности Светог архијерејског сабора, уредбу о пензиском фонду архијереја и свих осталих црквенојерархских и самоуправних чиновника и службе-

ника, као и о издржавању њихових удовица и сирочади;

4) прописује дисциплинска правила за службенике спољашње црквене управе;

5) доноси уредбе о управи, руковању, контроли и надзору црквених фондова, задужбина (заклада) и добара;

6) стара се о материјалним средствима за покриће свих потреба целе Српске православне цркве по одредбама овог Устава, и доноси одлуке о прирезу на непосредни порез за њене потребе;

7) доноси пословник за свој рад;

8) одобрава у својој надлежности уредбе, правилнике и пословнике које пропишу надлежна лица тела и органи;

9) сарађује са Светим архијерејским сабором код измене и допуне Устава Српске православне цркве;

10) сарађује са Светим архијерејским сабором код оснивања установа и завода којих издржавање пада на терет предрачуна расхода и прихода за опште потребе Цркве;

11) коначно решава, у споразуму са Светим архијерејским сабором, о задужењу и отуђењу непокретних црквених имања која су намењена општим потребама Цркве, и одобрава такве одлуке у погледу епархијских, манастирских и црквено-општинских имања, у оба случаја ако сума прелази 1.000.000 динара;

12) врши и друге послове опште црквене управе у колико по овом Уставу не спадају у чију другу надлежност.

5) Патријаршиски управни одбор.

Члан 86.

Патријаршиски управни одбор је врховна извршна (управна и надзорна) власт над црквено-самоуправним органима и извршни орган Патријаршиског савета.

Члан 87.

Патријаршиски управни одбор састављају:

а) Патријарх односно његов законити заменик (чл. 55 и 57), као претседник;

б) два члана Светог архијерејског синода;

в) један претставник манастира;

г) три свештеника; и

д) седам световњака.

Чланови под б), в), г) и д) имају заменике у истом броју и положају.

Члан 88.

Чланове Светог архијерејског синода одређује Свети архијерејски синод из своје средине, а остале редовне чланове и њихове заменике Патријаршиски савет из своје средине, на шест година.

Члан 89.

Патријаршиски управни одбор бира себи из средине својих световних чланова потпредседника, по могућству из седишта Одбора или из оближње околине.

Члан 90.

Патријаршиски управни одбор има за правне послове свог правног саветника.

Члан 91.

Патријарх односно његов законити заменик сазива редовне седнице Патријаршиског управног одбора у седиште Патријарха сваке године у пролеће и у јесен, а ванредне када то он сам одлучи, или када то писмено затражи најмање половина чланова Патријаршиског управног одбора, означивши тачно предмет ради кога се тражи сазив ванредне седнице.

Члан 92.

Ако је Патријарх уверен да се нека одлука противи одредбама црквених правила или постојећим прописима, или је у опреци са начелима православне цркве, властан је обуставити извршење одлуке и наредити нову расправу. Но ако се ни овом расправом не би постигла сагласност, Патријарх упућује предмет Патријаршијском савету на коначну одлуку. Изузетно, ако је предмет хитне природе, Патријарх има право упутити га Светом архијерејском сабору, који је властан, ако нађе да хитност постоји, донети по њему коначну одлуку.

Члан 93.

Патријаршијски управни одбор пуноважно решава, ако је на седници присутна надполовична већином свих чланова. Одлуке се доносе већином гласова присутних. У случају једнаке поделе гласова одлучује глас онога који претседава. Он проглашује и донесене одлуке.

Члан 94.

Патријаршијски управни одбор по својој надлежности врши у главном ове послове:

1) објављује и извршује, у колико у његов делокруг спадају, уредбе и одлуке Патријаршијског савета;

2) контролише самоуправне црквене органе у њиховом раду, и ради тога по потреби изашиље своје нарочите изасланике;

3) доноси за опште потребе Српске православне цркве предрачун општих расхода и прихода, и саставља завршне рачуне, које подноси на одобрење Патријаршијском савету;

4) одобрава за потребе епархија предрачуне расхода и прихода и завршне рачуне епархија,

црквених општина и манастира, и одобрава епархиски разрез на непосредни порез верних;

5) одобрава оснивање фондова, примање задужбина (заклада) и њихова правила;

6) управља фондовима, задужбинама (закладама) и добрима који су намењени општим потребама Цркве, и врши надзор и контролу над свима црквеним фондовима, задужбинама (закладама) и добрима;

7) стара се да цркве, манастири и све друге црквено-верске установе имају законске доказе о својини својих добара;

8) припрема и израђује у границама свога делокруга извештаје и предлоге из области црквене самоуправе, и подноси их Патријаршијском савету;

9) објављује штампане извештаје о стању свих црквених фондова и задужбина (заклада);

10) коначно решава о задужењу и отуђењу непокретних црквених имања, која су намењена општим потребама цркве, и одобрава такве одлуке у погледу епархиских, манастирских и црквено-општинских имања у оба случаја, ако сума не прелази 1.000.000 динара;

11) коначно решава о отписивању потраживања која припадају општој црквеној имовини Српске православне цркве, а за која се докаже да се од дужника не могу наплатити, и о расходовању ствари те имовине, и одобрава такве одлуке у погледу епархиских, манастирских и црквено-општинских потраживања и расходовања ствари, ако сума прелази, и то: код потраживања 10.000 динара а код расходовања ствари 50.000 динара;

12) одобрава одлуке у свима случајевима узимања или давања под закуп имања црквено-општинских, манастирских и епархиских, ако је закупна цена већа од 100.000 динара годишње, а код осталих имања без обзира на висину закупне цене;

13) решава по жалбама коначно у последњем степену, по оним предметима које епархиски савети решавају у првом односно другом степену;

14) бира своје сталне чиновнике и остале службенике, које Патријарх поставља и утврђује декретом;

15) управља у споразуму са Светим архијерејским синодом просветним и добротворним заводима за целу Цркву, који се издржавају на терет предрачуна расхода и прихода за опште потребе Цркве. Од овога се изузимају монашке, богословске и друге верско-просветне школе и заводи чија управа спада у надлежност Светог архијерејског синода;

16) настојава да се оснивају фондови и задужбине на корист Цркве;

17) прописује пословник за себе и за епархијске савете, које одобрава Патриаршијски савет.

6) Епархијски архијереј.

Члан 95.

Епархиски архијереј, по своме архијерејском позиву сагласно православном учењу и правилима црквеним, има пуну јерархиску власт у пословима вере и морала, свештенодејствовања и архијерејског старања у својој епархији.

Члан 96.

Епархиски архијереј, као непосредни поглавар и претставник своје епархије, уз сарадњу свештества и народа, управља и свестрано руководи целокупним, унутрашњим и спољашњим, верским и црквеним животом у епархији.

Члан 97.

За епархиског и викарног архијереја може бити изабран онај:

а) који испуњава све канонско-законске услове предвиђене за архијерејски чин у православној цркви;

б) који је редовно свршио православну духовну академију или православно богословски факултет;

в) који је поданик Краљевине Југославије; и

г) који је својом ревнском службом, као и својим угледним животом и преданим радом за добро Цркве и за народно и државно јединство, стекао опште уважање.

Члан 98.

Епархиске и викарне архијереје бира Свети архијерејски сабор под претседништвом Патријарха.

Избор архијереја врши Свети архијерејски сабор кад су присутне две трећине свих епархиских архијереја.

Код избора архијереја, ако се не постигне једнодушност, гласа се тајно, и одлучује апсолутна већина гласова. Ако се гласови тако поделе да ниједан кандидат не добије апсолутну већину гласова, приступа се одмах ужем избору између двојице који су највише гласова добили. Који ће кандидат доћи у ужи избор од оних који су добили једнак број гласова, одлучује Патријарх, који одлучује и код ужег избора, ако се гласови подједнако поделе. Отсутан члан Светог архијерејског сабора поверава писмено свој глас једном од присутних чланова Светог архијерејског сабора.

Члан 99.

Избор епархиских и викарних архијереја потврђује Краљ указом, на предлог Министра правде.

Члан 100.

Новоизабраним и посвећеним архијерејима Патријарх издаје грамату, коју потписују и чланови Светог архијерејског синода.

Члан 101.

Сва црквена надлештва и органи у епархији потчињени су епархиском архијереју.

Члан 102.

Сем права и дужности по црквеним и канонским прописима, епархиски архијереј, по својој надлежности:

1) учи и просвећује свештенство и народ у епархији речима, делима и пастирским посланицама;

2) чува, брани и одржава у народу православну веру, сузбијајући сваку радњу која је противна православном учењу и штетна по интересе Српске православне цркве;

3) упућује и ободрава свештенство и народ да оснивају и организују религиозно-добротворне, духовно-просветне, родољубиве и уопште корисне установе за напредак вере и морала у народу;

4) стара се за редовно и правилно богослужење и уопште о црквеном поретку;

5) настојава да се цркве и манастири снабдевају Светим антиминсима, Светим Миром, свештеним одежама и утварима и богослужбеним књигама, и да се подмирују на време и правилно све друге потребе за цркву;

6) одређује нарочита богослужења приликом изванредних црквених, народних и државних светковина;

7) даје благослов да се подижу, где је потребно, цркве, капеле, гробља, и настојава да се држе у добром стању;

8) стара се да се цркве, манастири и капеле граде у стилу који је усвојен у Српској православној цркви, и да се цркве, манастири и домови верних снабдевају иконама у православном духу;

9) води бригу о чувању црквених старина;

10) освећује храмове;

11) рукополаже достојна лица у свештенички чин, упућује их на дужност и даје им грамату о томе;

12) предлаже Светом архијерејском синоду свештена лица за одликовање, и сам их одликује оним што је у његовој надлежности, и одликоване производи;

13) одређује од достојних свештених лица оба реда свога заменика у свима епархиским пословима и разрешава га, и то по одобрењу Светог архијерејског синода;

14) именује епархиске проповеднике и исповеднике за свештенство у епархији;

15) предлаже, поставља и утврђује у звањима и дужностима црквене и црквено-самоуправне службенике, чиновнике и послужитеље, по прописима овог Устава;

16) предлаже надлежним властима подесна лица за свештенике: у војсци, болницама и другим државним и приватним заводима, и надзирава њихов пастирски рад;

17) предлаже надлежним властима способна лица за вероучитеље у свима средњим, стручним и основним школама у епархији, и даје сагласност за премештај и разрешење њихово;

18) води старање и надзор над предавањем веронауке у свима основним, средњим и стручним државним и приватним школама, и доноси одлуке, односно чини предлоге, да се забрани предавање оним професорима, доцентима, вероучитељима и учитељима који неправилно и немарно врше поверене им дужности или који иначе својим жи-

вотом и радом не одговарају својој вероучитељској дужности;

19) даје, на предлог манастирских настојатеља, благослов достојним лицима за ступање у монашки чин;

20) даје у својој надлежности благослов и разрешење у брачним и другим пословима по прописима црквено-канонским и према одлукама Светог архијерејског сабора;

21) суди свештеним лицима оба реда за мање (дисциплинске) кривице, и кажњава за ова дела: опоменом, укором, епитимијом до 15 дана и забраном свештенодејства до месец дана, а за веће кривице предаје их црквеном суду; и суди вернима и изриче казне привременог лишења појединог права или почасту у цркви; и све ове одлуке су извршне;

22) ублажава по црквеном судском поступку казне, коначно изречене епархиским црквеним судом;

23) по прописима овог Устава одлучује од свештенодејства свештена лица оптужена суду за кривице, и одређује им заменике;

24) даје свештеним лицима и службеницима у свом делокругу отсуства;

25) одређује заменике отсутним и оболелим манастирским настојатељима, архијерејским намесницима и парохиским свештеницима;

26) води надзор над радом архијерејских намесника и свештенством оба реда у епархији;

27) води врховни надзор над радом и животом у црквеним заводима своје епархије, предлаже Светом архијерејском синоду постављење и разрешење наставничког и васпитачког особља тих завода;

28) врши у својој епархији каноничне посете по црквеним правилима, шаље нарочите изасланике од способних и достојних лица, и даје им упуства, ради прегледа парохиских и намесничких канцеларија и манастирских управа;

29) настојава да се све наредбе, решења и одлуке виших црквених власти благовремено и тачно саопштавају и извршују;

30) стара се, уз помоћ епархиског црквеног суда и епархиског управног одбора, да сва црквена надлежства и органи у епархији врше своје дужности савесно и правилно, и да се сви послови извршују по постојећим прописима;

31) подноси Светом архијерејском синоду извештаје са својим предлозима о своме архијерејском раду и уопште о стању епархије.

Члан 103.

Епархиски архијереј има свога заменика, који га замењује у границама даног му овлашћења.

Члан 104.

За архијерејске заменике постављају се она свештена лица оба реда која имају услове предвиђене Уставом за чланове црквених судова.

Члан 105.

Епархиског архијереја може Свети архијерејски сабор са управе уклонити само по канонској осуди, или га разрешити по доказаној немоћи, или по установљеном престанку једнога од услова из члана 97, као и на основу оправдане молбе за пензију.

Члан 106.

Упражњеном епархијом управља администратор, кога именује Свети архијерејски синод.

Док је епархиска столица упражњена, не може се започињати никакав посао који би се тицао епархиске организације, нити се могу изводити какве важне промене у пословима који су за

време управљања бившег епархиског архијереја били започети.

Члан 107.

Чим се ма којим начином упразни епархија, епархиски црквени суд одређује комисију од три лица, која ће по инвентару прегледати и примити имовину и ствари епископије. Ако што недостаје, суд ће доставити Светом архијерејском синоду, који ће донети решење о накнади.

Члан 108.

Сва по инвентару примљена покретна и непокретна имовина епископије предаје се писменим путем администратору односно новопостављеном епархиском архијереју.

7) Епархијски црквени суд.

Члан 109.

Епархиски црквени суд је орган епархиског архијереја за црквено судство и послове унутрашње црквене управе.

Члан 110.

Претседник епархиског црквеног суда је епархиски архијереј, кога по његову овлашћењу замењује архијерејски заменик.

Када архијереј председава, архијерејски заменик може учествовати у суђењу као члан суда.

Члан 111.

Епархиски црквени суд састављају:

- а) претседник;
- б) два члана;
- в) секретар и

г) потребан број писара и званичника.

Чланове и секретаре бира Свети архијерејски синод на предлог епархиског архијереја.

Писаре, званичнике и послужитеље у црквеном суду поставља и отпушта надлежни архијереј, о чему извештава Свети архијерејски синод.

Члан 112.

За чланове епархиских црквених судова могу бити постављена свештена лица која су свршила више богословске школе и по могућности правне науке и имају најмање десет година црквено-судске или црквено-административне службе.

Члан 113.

За секретаре епархиских црквених судова постављају се свештена лица која су свршила више богословске школе и по могућности правне науке и имају најмање пет година судске или административне службе.

Члан 114.

За писаре и званичнике епархиских црквених судова постављају се лица која су свршила најмање средње богословске школе.

Члан 115.

Код епархиског црквеног суда врши дужност судског тужиоца свештено лице које има школску квалификацију члана црквеног суда, а његове су дужности да:

- а) руководи претходном истрагом по предметима свештеничких кривица, подиже тужбе и учествује при суђењу као тужилац;
- б) у брачним споровима брани светињу и важност брака;

в) врши по потреби и друге послове које му додели архијереј.

Члан 116.

Чланови епархиског црквеног суда, судски тужилац, секретари и писари не могу бити ни међусобно ни са претседником у сродству побројаном у чл. 70.

Члан 117.

Црквени суд доноси пуноважне одлуке у већу састављеном од претседника, односно његовог заменика, два члана и деловође (секретара или писара).

Члан 118.

Када је члан спречен да врши своју дужност у суду замењује га секретар црквеног суда.

Члан 119.

Члан епархиског црквеног суда који је лично заинтересован или који је учествовао у ислеђењу по предмету расправе не може судити.

Члан 120.

Епархиски црквени суд решава о изузећу чланова суда. У том решавању архијерејски заменик односно секретар замењује члана чије се изузеће тражи. Ако се тражи изузеће више од два члана, о изузећу решава Велики црквени суд.

Члан 121.

Претседник и чланови епархиског црквеног суда дају свој глас при одлучивању потпуно независно, управљајући се у томе по својој савести, а према одредбама канонско-законским.

Члан 122.

Епархиски црквени суд доноси одлуке већином гласова. Гласање почиње од најмлађег члана суда.

Члан суда који се не би сложио са донетом одлуком има права ставити своје писмено образложено одвојено мишљење. Одвојена мишљења не достављају се парничним странама.

Члан 123.

Архијереј, ако се не сложи са одлуком епархиског црквеног суда, може да упuti предмет на поновну расправу епархиском црквеном суду, а ако епархиски црквени суд остане при својој првобитној одлуци, може архијереј доставити предмет са образложеним мишљењем Великом црквеном суду на коначну одлуку. У том случају обуставља се извршење одлуке епархиског црквеног суда.

Члан 124.

Одлуке донесене на седницама црквених судова записују се одмах у записник, и записник потписују сви који су судили или решавали, а тако исто и деловођа.

Решења и пресуде које се издају по тим одлукама потписују само претседник и деловођа.

Члан 125.

Предмети се решавају редом како су у суд дошли, изузимајући оне које претседник или његов заменик као хитне и од веће важности стави на дневни ред.

Члан 126.

Претседник распоређује за рад све приспеле предмете упућене суду. Он отвара и закључује

седнице и руководи пословима при расправљању и суђењу, старајући се да се послови који спадају у круг рада црквеног суда у одређено време свршавају и отправљају.

Члан 127.

У делокругу администрације унутрашњих црквених послова, епархиски црквени суд ради по упуштвима и наредбама епархиског архијереја.

Члан 128.

По кривицама свештеничким, епархиски архијереј, пошто изврши преко својих органа потребно извиђање, доноси одлуку, ако нађе да дело долази у круг његових надлежности; у противном предаје предмет епархиском црквеном суду на поступак.

Члан 129.

Епархиски црквени суд:

а) као судски орган:

1) суди кривице свештенства оба реда;
2) суди кривице верних које повлаче искључење из црквене заједнице на извесно време или коначно;

3) суди — у својој надлежности — спорове о ваљаности, поништењу и разводу брака;

4) решава — у својој надлежности — да ли ће муж давати жени издржавање за време трајања брачне парнице, и код које ће парничне стране деца за то време остати, односно да ли ће муж давати жени по свршетку брачне парнице стално издржавање, код кога ће од родитеља деца остати, и ко ће од њих сносити трошкове за издржавање деце, а величину издржавања одмеравају редовни грађански судови;

5) решава сукобе између свештеника, као и спорове због парохиских прихода и због покретног или непокретног црквеног имања које је свештенству одређено на уживање;

6) као орган епархиског архијереја за послове унутрашње црквене управе:

1) надзирава по упушту архијереја парохиско свештенство, парохиске канцеларије и архијерејска намесништва;

2) саопштава и извршује наредбе и одлуке виших црквених судских власти;

3) помаже епархиском архијереју у свима пословима епархиске управе, и извршује његова наређења и у пословима који спадају у његову личну надлежност;

4) води бригу према одредбама овог Устава, о инвентару епископије, у случајевима премештаја, пензионисања или смрти епархиског архијереја.

Члан 130.

Одлуке епархиских црквених судова које не подлеже расматрању виших власти извршне су. Њих извршују подручни црквени органи и грађанске власти.

8) Епархиски савет.

Члан 131.

Епархиски савет је претставништво у пословима епархиске самоуправе.

Члан 132.

У Епархиски савет улазе:

- а) епархиски архијереј или његов заменик;
- б) чланови епархиског црквеног суда;
- в) половина архијерејских намесника у епархији;
- г) један свештеномонах;

д) по један сталан парох из намесништва која нису ннамесником заступљена;

ђ) из сваког намесништва по два члана црквено-општинског савета из реда световњака.

Чланове означене под в), г) и д) именује Свети архијерејски синод, а чланове под ђ) Патријаршијски управни одбор, и једне и друге по предлогу епархиског архијереја.

Ако је број намесништава непаран, у епархиски савет улази један намесник више.

Члановима под в), г), д) и ђ) поставља се на исти начин исти број заменика, и то члановима под в), д) и ђ) из истог намесништва.

Члан 133.

Претседник епархиског савета је епархиски архијереј или његов заменик.

Потпредседника из редова чланова — световњака и потребан број секретара бира епархиски савет из своје средине простом већином гласова.

Члан 134.

Мандат члановима епархиског савета траје шест година. Епархиски савет сазива епархиски архијереј односно администратор у седиште епархије најмање један пут годишње у редовно заседање, а у ванредно по потреби.

Члан 135.

Епархиски савет може пуноважно решавати кад је присутна надполовична већина чланова, и доноси одлуке већином гласова. При једнакој подели гласова одлучује глас онога који претседава.

Записник епархиског савета потписује претседник, секретар и на то од Савета изабрана четири члана Савета.

Члан 136.

Епархиски савет, сем других послова које врши по овом Уставу у својој надлежности:

1) стара се о сретствима за подмирење материјалних посебних потреба епархије;

2) доноси за посебне потребе епархије годишњи предрачун расхода и прихода, саставља завршни рачун, и шаље их на одобрење Патријаршијском управном одбору;

3) установљава за посебне потребе епархије разрез на приходе манастирских и црквено-општинских имања, и одлуке о том доставља Патријаршијском управном одбору, који их одобрава у сагласности са Светим архијерејским синодом;

4) доноси одлуку о прирезу на непосредни порез за посебне потребе епархије у смислу чл. 10 Закона о Српској православној цркви, и доставља је на надлежно одобрење;

5) доноси одлуке о задужењу и отуђењу епархиске имовине, и подноси их на одобрење до суме од 1,000.000 динара Патријаршијском управном одбору, а преко те суме Патријаршијском савету;

6) коначно решава о отписивању потраживања која припадају епархији а за која се докаже да се не могу наплатити, и о расходовању ствари те имовине, и то: код потраживања до 10.000 динара и код расходовања ствари до 50.000 динара, а преко тих сума доставља своју одлуку Патријаршијском управном одбору на одобрење;

7) решава о вођењу и одустајању парница, као и о поравнању у погледу епархиске имовине, а ако је вредност парнице односно поравнања већа од 100.000 динара, доставља своју одлуку на одобрење Патријаршијском управном одбору;

8) издаје упуства, по одредбама које пропише Патријаршијски савет, о управи, руковању и контроли епархиских добара, фондова, задужбина (заклада) и других разних установа;

9) оснива епархиске фондове и религиозне, добротворне, црквено-просветне и друге корисне установе и заводе;

10) одређује из своје средине, а по потреби и ван ове, редовне чланове за епархиски управни одбор, као и њихове заменике;

11) подноси вишим надлежним црквеним властима молбе, преставке и предлоге о предметима који се тичу дотичне епархије, или целе Цркве;

12) подноси Патријаршиском управном одбору извештај о своме раду.

9) Епархиски управни одбор.

Члан 137.

Епархиски управни одбор је извршна (управна и надзорна) власт у пословима спољашње црквене управе у епархии и извршни орган епархиског савета.

Члан 138.

Епархиски управни одбор састављају:

- а) епархиски архијереј или његов заменик;
- б) једно монашко лице;
- в) један архијерејски намесник, два пароха и
- г) шест световњака.

Чланови под б), в) и г) имају исти број заменика.

Члан 139.

Редовне чланове и заменике епархиског управног одбора одређује епархиски савет на шест година. Они су дужни отправљати послове све док не буду одређени и у дужност уведени нови чланови епархиског управног одбора.

Члан 140.

Претседник епархиског управног одбора је епархиски архијереј или његов заменик.

Епархиски управни одбор бира себи потпредседника из редовних чланова световњака, по могућству из седишта Одбора или из оближње околине, а за сталног секретара лице са потребном спремом.

Члан 141.

Чланови и секретар епархиског управног одбора не могу бити у сродству предвиђеном у чл. 70.

Чл. 142.

Епархиски архијереј односно администратор епархије сазива редовне седнице одбора у седиште епархије полугодишње, а ванредне у случајевима:

- а) када то одлучи претседник;
- б) када то писмено затражи најмање половина чланова епархиског управног одбора, означивши предмет ради кога се тражи сазив ванредне седнице.

Члан 143.

Сваки члан одбора који би био спречен да на позив дође у седницу дужан је то благовремено јавити претседнику, а овај ће на место отсутног члана позвати у случају потребе једног заменика.

Члан 144.

За доношење пуноважних одлука потребно је да у седници одбора учествује преко половине његових чланова.

Одлуке се доносе простом већином гласова. При једнакој подели гласова одлучује глас онога који претседава.

Члан 145.

Предмети који су хитне природе и не трпе одлагања решавају се президијално уз накнадно одобрење епархиског управног одбора.

Члан 146.

Епархиски управни одбор, сем других послова које врши по овом Уставу у својој надлежности:

1) стара се за религиозне, добротворне, духовно-просветне и друге корисне установе и воде у епархији;

2) управља и располаже по прописима добрима, фондовима и задужбинама (закладама) и установама епархије;

3) саставља годишњи предрачун расхода и прихода и завршни рачун за посебне потребе епархије, и доставља епархиском савету, који предрачуна и завршне рачуне одобрава и подноси Патријаршиском управном одбору на коначно одобрење;

4) надзирава све црквено-самоуправне органе у епархији у вршењу њихових дужности, и у ту сврху изашиље по потреби своје изасланике с потребним упутствима; и води надзор над оним добрима, фондовима, задужбинама (закладама) и установама које су на управу и руковање поверене нижим црквено-самоуправним органима у епархији;

5) прегледа и одобрава предрачуна расхода и прихода црквених општина и манастира, а њихове завршне рачуне доставља по прегледу са својим мишљењем Патријаршиском управном одбору на одобрење;

6) спроводи са својим мишљењем Патријаршиском управном одбору одлуке о црквено-општинском прирезу, у смислу Закона о Српској православној цркви;

7) настојава да се воде тачни инвентари црквене и црквено-самоуправне имовине у епархији, да се непокретне имовине снабдевају прописним законским доказима о својини, а здања и имања да се осигуравају од пожара и других елементарних непогода;

8) спроводи са својим мишљењем на одобрење одлуке црквено-општинског савета о отуђењу и задужењу црквене имовине, и то до суме од 1.000.000 динара, Патријаршиском управном одбору, а преко те суме Патријаршиском савету;

9) одобрава одлуке црквено-општинског савета о отписивању потраживања која се не могу наплатити од дужника до 10.000 динара, а о расходању ствари до 50.000 динара, а преко тих сума спроводи те одлуке са својим мишљењем на одобрење Патријаршиском управном одбору;

10) коначно решава о закупу епархиске имовине до 100.000 динара, и одобрава такве одлуке црквено-општинског савета, а преко те суме доставља своју одлуку односно одлуку црквено-општинског савета на одобрење Патријаршиском управном одбору;

11) одобрава одлуке црквено-општинског савета о вођењу и одустајању парница, као и о поравнању, у погледу црквено-општинске имовине, а ако је вредност парнице односно поравнања већа од 100.000 динара, доставља одлуку са својим мишљењем на одобрење Патријаршиском управном одбору;

12) одобрава подизање нових грађевина и веће оправке у црквеним општинама;

13) поставља, у споразуму са епархиским црквеним судом, правобраниоца за правне послове у епархији;

14) решава као првостепена власт управне спорове у епархији, у колико се односе на спољашњу управу црквену, и решава жалбе на решења подручних органа;

15) спрема и подноси епархиском савету извештај о свом раду, за Патријаршиски управни одбор;

16) одређује дан збора за избор црквено-општинског савета;

17) извршује и саопштава решења, наредбе и одлуке епархиског савета и Патријаршиског управног одбора;

18) спрема извештаје и предлоге епархиском савету.

Члан 147.

Свака епархија има свога правобраниоца са квалификацијама судије грађанског суда, који је уједно правобранилац и за послове епархиског савета и управног одбора дотичне епархије.

Епархиски правобранилац заступа интересе епархије пред властима у правним и судским пословима, а дужан је, на захтев, било епархиског суда, било епархиског савета и одбора, давати им своја правна мишљења.

Члан 148.

Све одлуке епархиског савета и епархиског управног одбора донесене у седницама у којима није председавао архијереј односно администратору подносе се архијереју односно администратору на преглед и одобрење.

Члан 149.

Ако је епархиски архијереј односно администратор уверен да се нека одлука епархиског савета

та и епархиског управног одбора противи црквеним прописима, властан је обуставити извршење такве одлуке, и предмет вратити на поновно решавање. Ако се не би ни тада могао постићи споразум, архијереј односно администратор упућује дотични предмет Патријаршиском управном одбору на разматрање и одлуку.

Члан 150.

Епархиски архијереј може, у случајевима потребе, за важне епархиске послове сазвати епархиски црквени суд и епархиски управни одбор у заједничку седницу, ради саветовања и решавања.

10) Архијерејски намесник.

Члан 151.

Архијерејски намесник може бити оно свештено лице:

а) које је редовно свршило вишу или средњу богословску школу;

б) које се показало ревностно у вршењу парохиске или које друге црквене службе;

в) које је добра владања и примерна живота;

г) које је провело најмање десет година у парохиској или државној духовној служби, а ако је са вишом богословском спремом, најмање пет година.

Члан 152.

Архијерејског намесника поставља и разрешава епархиски архијереј.

Члан 153.

Архијерејски намесник може имати свога помоћника — свештено лице, које му помаже у свима парохиским и канцеларијским пословима.

Помоћника поставља и разрешава епархиски архијереј.

Члан 154.

Архијерејски намесник, по својој надлежности:

1) брине се о чистоти и снажењу православне вере, о правилном и редовном проповедању, о религиозно-моралном образовању и васпитању верних;

2) сузбија све покрете и радње уперене против православља и интереса цркве;

3) стара се о чувању и неговању добрих обичаја и о сузбијању и искорењивању штетних навика и порока у народу;

4) настојава у свом подручју да се организују добротворне и духовно-просветне установе, и, с обзиром на месне прилике и потребе, даје у том погледу епархиском архијереју предлоге и мишљења;

5) стара се о правилном и редовном богослужењу, као и благољепију и добром поретку у храмовима;

6) стара се да се храмови снабдевају потребним стварима и утварима а парохиске канцеларије званичним књигама;

7) пази да свештенство врши дужности, и да се влада како свештенички позив захтева, и да међу свештеницима влада љубав, слога и међусобна сарадња;

8) уклања сваки неспоразум међу свештеницима, расправља мање несугласице међу њима и мири их, а веће доставља вишој власти;

9) обилази, најмање једном у години, све парохije у свом подручју, и том приликом прегледа и контролише пастирски, вероучитељски и административни рад парохиског свештенства, као и рад црквено-општинских савета и црквено-општинских одбора, и о резултату своје ревизије подноси, са

својим примедбама и предлозима, исцрпан извештај надлежној епархиској власти;

10) по наредбама епархиске власти, чини извештаје у дисциплинским и кривичним предметима и управним пословима свештенства, парохиских канцеларија, црквено-општинских савета и црквено-општинских одбора, као и појединача;

11) извршује и саопштава све одлуке, решења и наредбе епархиског архијереја и епархиских власти;

12) по прописима мири завађене супруге и решава о поништају предбрачних испита;

13) оцењује подручне свештенике, и оцене уноси у прописне кондуитне листе, које, по саопштењу оцењеном лицу, подноси крајем сваке године епархиском архијереју, а на које оцењени имају право жалбе архијереју у року од осам дана;

14) изриче опомене или укор подручним свештеним лицима за повреде службене дужности, против чега има кажњени право жалбе епархиском архијереју у року од осам дана;

15) даје подручним свештеницима отсуство до десет дана у години, о чему извештава епархиског архијереја, а молбе за дужа отсуства спроводи, са својим мишљењем, епархиском архијереју;

16) одређује привремене заменике отсућним, оболелим и умрлим парохиским свештеницима, до даљег наређења епархиског архијереја;

17) по свом нахођењу или по жељи свештенства, а по претходном одобрењу епархиског архијереја, сазива свештенике на братске договоре, на којима се расправља и договара о потребама и бољитку цркве, пастирским дужностима, као и о томе како ће се код верних јачати православна вера, религиозно-морални осећај, међусобна љубав, родољубље, духовна просвета и хришћанске врлине;

18) подноси годишњи извештај са својим мишљењем и предлозима епархиском архијереју о стању цркава, раду и владању свештеника, као и о своме сопственом раду, по прописаним упућенима.

Члан 155.

Архијерејски намесник може отсутствовати од своје дужности само са знањем и по одобрењу надлежног архијереја, који му, у том случају, одређује заменика.

11) Парох.

Члан 156.

На челу сваке парохије је парох, који обавезно живи у својој парохији и без знања и допуштења надлежних власти не може да се удаљи из места свога службовања.

Парох је привремен или сталан. И једног и другог поставља епархијски архијереј.

Члан 157.

За привременог парохиског свештеника може бити постављено лице које је свршило вишу или средњу богословску школу и које нема никаквих канонских сметњи за свештенички чин.

За сталног парохиског свештеника поставља се оно свештено лице које је провело у свештеничком или ђаконском чину најмање три године, положило практичан испит или је од овога ослобођено.

Члан 158.

Попуњавање парохије врши се стечајем, који епархиски архијереј објављује у службеном листу Српске православне цркве. Сем тога епархиски архијереј, преко епархиског црквеног суда, објављује овај стечај и расписом свештенству.

Кандидати са условима из претходног члана пријављују се и подносе потребна документа епархиском архијереју.

Члан 159.

Свештена лица са вишом богословском спремом имају право да полажу практични испит за сталног парохиског свештеника после године дана привремене парохиске или ђаконске службе.

Члан 160.

Практични испит за сталног парохиског свештеника полаже се по правилнику који прописује Свети архијерејски сабор.

Члан 161.

Од практичног испита ослобођавају се професори богословског факултета и богословија и вероучитељи са катихетским испитом, ако су у свештеничком чину и у овим звањима провели најмање три године. Исто тако, ослобођавају се овога испита и чланови црквених судова, ако су у томе звању провели најмање три године.

Секретари и од ових виши чиновници Светог архијерејског синода и црквених судова, ако су у свештеничком чину и у овим звањима провели најмање три године, полажу допунски испит за парохиску службу.

Члан 162.

Парохиску службу врше по правилу мирски свештеници, но у оскудици ових и изузетно где прилике то налажу, Епархиски архијереј може поверити опслуживање парохије свештено-монасима односно братству манастирском. Свештеномонахе који опслужују парохије издржавају њихови манастири, који уживају све приходе са тих парохија.

Члан 163.

Где има више парохиских свештеника при једном храму, епархиски архијереј једнога од њих по-

ставља за старешину цркве, који је и старешина канцеларије парохиског надлештва. Старешина цркве је одговоран за поредак у цркви и канцеларији парохиског надлештва.

Члан 164.

Сталног пароха може архијереј са парохије уклонити или преместити само по његовој молби или пристанку и по пресуди надлежног црквеног суда.

Привременог парохиског свештеника може архијереј преместити и по потреби службе.

Члан 165.

Ђакон може имати свака парохија. Обавезно имају ђаконе епископске катедрале и оне цркве за које то одреде надлежне епархиске власти по одобрењу Патријаршиског управног одбора.

Ђакони су обавезни помагати пароху (старешини цркве) у вођењу црквене администрације, и њему су потчињени у службеном погледу.

Члан 166.

Ђакони се постављају на исти начин као и привремени парохиски свештеници, између оних који имају услове из члана 157. Године проведене у ђаконској служби признају се као и године проведене у парохијској служби.

Члан 167.

Сваки парох врши парохиске дужности и води своје канцелариске послове самостално, а стоји у погледу свога званичнога рада под непосредним надзором старешине цркве и надлежног архијерејског намесника и под врховним надзором и управом свога епархиског архијереја.

Члан 168.

Парох има у главном ове дужности:

- 1) служи добрим примером својим парохијанима у своме личном и породичном животу;
- 2) редовно проповеда слово Божије и поучава своје парохијане у храму и у свакој другој згодној прилици;
- 3) служи редовно Свету литургију и свакодневно црквено правило, врши Свете тајне и свештене обреде за своје парохијане у храму и парохији по правилима светих канона, црквених закона, и прописа црквених власти;
- 4) врши општа молепственија, благодарења и парастосе према црквеним прописима и наређењу црквених власти;
- 5) врши литију и ношење крста са водоосвећењем у местима где је и како је то обичај, молитве у почетку и свршетку школске године, резање славског колача о храмовној слави и о Светом Сави, са водоосвећењем;
- 6) објављује народу у цркви празнике који се светкују, и објашњава њихов значај;
- 7) стара се о религиозно-моралном васпитању и образовању православне омладине ван школе, и врши верску наставу у школама, у колико је то у његовој надлежности;
- 8) стара се о добром реду, побожном и правилном читању и појању при богослужењу и чиствоћи и благољепију у храмовима, и чини расположења у том погледу, као и у употреби, набавци и добром одржавању одежди, црквених утвари и богослужбених књига, нарочито о одржавању и чувању гробља и других освећених места и црквених старина.
- 9) стара се о библиотеци своје цркве, о ширењу верско-моралних књига међу парохијанима, и ревностно сузбија ширење списа чија је садржина противна учењу вере, православља и хришћанског морала;

10) посећује своје парохијане ради пастирских поука, и упућује их на хришћанска добротинства; а у споразуму са црквено-општинским саветом брине се о организовању добротворне службе и оснивању добротворних завода;

11) сузбија безверну и неправославну пропаганду, и о сваком покушају и појави противу вере извештава архијерејског намесника, у важним случајевима и епархиског архијереја; сузбија ванбрачно живљење, пијанство, богохулство, псовке и све друге рђаве навике у народу;

12) по прописима мири завађене супруге;

13) извршује на време одлуке и наредбе својих претпостављених власти;

14) тачно и редовно води књиге рођених, крштених, предбрачних испита, венчаних и умрлих, заједно са анографом (домовником), као и друге званичне књиге, и одржава их у добром стању и реду; издаје изводе и уверења, било на захтев појединаца било по званичној дужности, и према прописима уредно шаље годишње извештаје и статистичке податке о стању парохије епархијском црквеном суду;

15) води летопис своје парохије;

16) поставља и отпушта, у споразуму са црквено-општинским одбором, црквењака и појца; упућује их, руководи их и надзирава у њиховој служби.

Члан 169.

Принадлежности парохиског свештенства и ђакона су плата, награде за свештенорадње и принадлежности у натури, у колико се уредбом поменутом у тач. 1. чл. 85. предвиде.

Члан 170.

Место сталног парохиског свештеника упражњује се прелазом у другу црквену службу, премеме-

штајем по молби, престанку или осуди, губитком парохије, умировљењем и смрћу.

Члан 171.

За ширење верске и црквене свести и хришћанског милосрђа, као и за друге послове унутрашње црквене мисије, постоји у свакој црквеној општини под претседништвом пароха (најстаријег старешине цркве) и под заштитом архијереја верско-добротворно старатељство, које поставља епархиски архијереј, без разлике пола, и у којем су чланови по положају сви свештеници у тој црквеној општини. Верско-добротворно старатељство има свој фонд, који се у првом реду образује из прихода светога храма, и умножава како из тих прихода тако и прилозима, поклонима и завештањима као и годишњом помоћи из црквено-општинске благајне. Ближе одредбе о делокругу верско-добротворног старатељства и управљања његовим фондом одређује Свети архијерејски синод нарочитим правилником.

12) Црквено-општински збор.

Члан 172.

Црквено-општински збор, који доноси одлуку о црквено-општинском прирезу до 10% по чл. 10. Закона о Српској православној цркви, сачињавају сви пунолетни мушки чланови црквене општине који плаћају порез. Збор сазива претседник црквено-општинског савета (одбора) према потреби.

13) Црквено-општински савет и управни одбор

а) Црквено-општински савет.

Члан 173.

Црквено-општински савет бирају чланови црквено-општинског збора који су навршили 24 године живота и који нису изгубили бирачко право.

Члан 174.

Бирачко право за избор црквено-општинског савета губи онај:

1) који се не одликује побожним и поштеним животом;

2) који тачно и савесно не врши своје црквено-верске дужности, и не испуњава своје обавезе према својој породици и црквеној општини;

3) који је, било због злочинства у опште било због каквог другог кривичног дела ако је ово дело учињено из користољубља или против вере или против јавног морала, под ислеђењем, или је због тога осуђен, док трају последице те осуде;

4) који живи ванбрачно или је у браку који црква није благословила; а тако исто губи бирачко право, и то на три године, и онај чијом је кривицом или чијим поводом брак разведен;

5) који је под осудом или последицама осуде изречене од црквене власти;

6) који је под старатељством или стечајем;

7) који је из црквено-општинског савета или црквено-општинског управног одбора искључен по одредбама овога Устава, за време које епархиски управни одбор одреди;

8) који је члан каквог друштва или организације чији је рад уперен противу православне вере и интереса православне цркве.

Услови из тач. 1, 2 и 8 утврђују се одлуком епархиског управног одбора на жалбу против бирачке листе.

Члан 175.

Свака парохија има списак бирача у смислу одредаба овог Устава. Овај списак саставља парох са црквено-општинским управним одбором на основу парохиских књига сваке године у првој половини месеца јануара.

У списак се уписује име и презиме, година узраста, занимање и стан сваког бирача.

Списак се излаже јавно на углед у парохиској канцеларији 14 дана у другој половини јануара, о чему се на време извештавају парохијани објавом на црквеним вратима и огласом од стране свештеника у цркви, с напоменом да сваки парохиянин може, за време док је списак изложен, учинити своје примедбе написмено црквено-општинском управном одбору, који о томе за осам дана доноси одлуку, против које се у року од осам дана до доставе решења може жалити преко црквено-општинског управног одбора епархиском управном одбору, који о том коначно решава.

Списак се саставља у два примерка, од којих један остаје у парохиској канцеларији, а други се подноси епархиском управном одбору.

Члан 176.

Црквено-општински савет чине 24 до 60 чланова и половина тога броја заменика, према броју душа верних. Број чланова одређује епархиски управни одбор.

Пароси црквених општина чланови су црквено-општинског савета по своме звању. Ако има више од три пароха у једној црквеној општини, парохиско свештенство одређује за чланове црквено-општинског савета три пароха, првенствено од старшина цркава.

Члан 177.

За чланове црквено-општинског савета може бити изабран сваки члан парохије:

1) који има све услове црквено-општинског бирача;

2) који је навршио 30 година живота;

- 3) који је држављанин Краљевине Југославије;
- 4) који у дотичној црквеној општини станује најмање годину дана.

Члан 178.

Црквено-општински савет бира се на шест година, и састаје се у седишту црквене општине у редовно заседање два пута годишње, ради утврђивања предрачуна и прегледа завршних рачуна.

У ванредно заседање црквено-општински савет се састаје:

а) кад то закључи црквено-општински управни одбор:

б) када то писмено затражи већина чланова црквено-општинског савета, и

в) када то нареди епархиски управни одбор.

У случајевима из предњег става седница се мора сазвати у року од 30 дана.

Члан 179.

Ради избора чланова црквено-општинског савета бирачи се састају одређеног дана у седишту црквене општине.

Дан и место избора одређује епархиски управни одбор по саслушању црквено-општинског управног одбора. Упражњена места чланова црквено-општинског савета попуњавају се заменицима.

Члан 180.

Бираче сазива црквено-општински управни одбор, а избору председава најстарији по чину односно по рукоположењу парох (старешина цркве), који предлаже секретара и двојицу писмених бирача, са којима врши легитимисање гласача, пребројавање гласова и оверава записник о избору.

Избор се врши по листама акламацијом, односно, ако то није могуће, појединачним усменим гласањем.

Гласање, како за чланове црквено-општинског савета тако и за њихове заменике, врши се једно-временно.

Члан 181.

По свршеном избору, председник објављује резултат избора.

Записник о избору у овереном препису претседник подноси епархиском управном одбору у року од осам дана од дана избора.

Жалбе на избор подnose се у року од осам дана од дана избора, преко претседника, епархиском управном одбору, који о том коначно одлучује.

Члан 182.

Изабране чланове црквено-општинског савета сазива ради констатуисања у седницу, и овој претседава председник избора, пред којим чланови савета осим свештенослужитеља, полажу заклетву (чл. 44.).

Положеној заклетви, црквено-општински савет бира тајним гласањем свог претседника, потпретседника и секретара.

Почасни је претседник црквено-општинског савета парох (најстарији старешина цркве).

Члан 183.

Када се црквено-општински савет конституише, одмах приступа избору црквено-општинског управног одбора тајним гласањем.

Записник о конституисању црквено-општинског савета и о избору црквено-општинског управног одбора мора се у овереном препису најдаље за осам дана после избора поднети на преглед и одобрење епархиском управном одбору.

Члан 184.

Црквено-општински савет може решавати пуноважно, ако је на седници присутно више од половине његових чланова.

Члан 185.

Црквено-општински савет врши ове послове:

1) доноси годишњи предрачун расхода и прихода, и одобрава завршни рачун за посебне потребе црквене општине, и шаље их епархиском управном одбору, који предрачуне прегледа и одобрава а завршне рачуне по прегледу доставља, са својим мишљењем на коначно одобрење Патријаршиском управном одбору;

2) доноси одлуке о задужењу и отуђењу црквено-општинске имовине, и спроводи их преко епархиског управног одбора на одобрење, до суме од 1,000.000 динара Патријаршиском управном одбору, а преко те суме патријаршиском савету;

3) доноси одлуке о отписивању потраживања црквено-општинске имовине која се од дужника не могу наплатити и о расходовању ствари те имовине, и спроводи их епархиском управном одбору, који те одлуке за отписивање до 10.000 динара и расходовање до 50.000 динара коначно одобрава а преко тих сума спроводи, са својим мишљењем, на одобрење Патријаршиском управном одбору;

4) доноси одлуке о вођењу и одустајању парница и условима поравнања, и спроводи их епархиском управном одбору, који их коначно одобрава до вредности од 100.000 динара, а преко те суме доставља са својим мишљењем Патријаршиском управном одбору на одобрење;

5) доноси одлуке о закупу и доставља их на одобрење епархиском управном одбору, који их коначно одобрава до суме од 100.000 динара, а

преко те суме доставља са својим мишљењем Патријаршиском управном одбору на одобрење;

6) предлаже црквено-општинском збору расписивање приреза на непосредни државни порез, у смислу чл. 10 Закона о Српској православној цркви, до 10%, и одлуку збора доставља на надлежно одобрење Патријаршиском управном одбору;

7) доноси одлуке о расписивању приреза на непосредни порез изнад 10%, које одлуке доставља, преко Патријаршиског управног одбора, на надлежно одобрење;

8) одлучује, са одобрењем надлежне епархиске власти, о предлозима црквено-општинског управног одбора у погледу одржавања, обнављања и подизања храмова, парохиских домова, црквено-општинских, фондовских и задужбинских (закладних) зграда и у опште о оснивању установа;

9) установљава у границама овога Устава и уредаба виших власти, места својих службеника и одређује им припадљивости;

10) подноси предлоге, молбе и претставке надлежним епархиским властима о својим потребама.

Члан 186.

Ако црквено-општински савет не врши своју дужност, не покорава се наредбама претпостављених власти, или прекорачи границе свога делокруга, као и у случају да се у његовој средини појави такав неред који би ометао правилан ток рада, епархиски управни одбор, по жалби или по званичној дужности, наређује по томе истрагу.

Епархиски управни одбор може кривце искључити из црквено-општинског савета, а у случају потребе, и рад обуставити и послове црквено-општинског савета пренети на црквено-општински управни одбор. Ово привремено стање може трајати све дотле док епархиски управни одбор не стече уверење да се може правилан и редован рад у црквено-општинском савету обновити.

6) Црквено-општински управни одбор.

Члан 187.

Црквено-општински управни одбор чине 6 до 12 чланова, према броју чланова у црквено-општинском савету и осталим приликама у црквеној општини.

У црквено-општински управни одбор улазе претседник и потпретседник црквено-општинског савета у истом својству по свом положају, као и парох односно најстарији старешина цркве члан црквено-општинског савета. Остале чланове црквено-општинског управног одбора, као и једнаки број заменика, бира црквено-општински савет из своје средине на шест година.

Члан 188.

Број чланова црквено-општинског управног одбора у појединим црквеним општинама одређује епарихски управни одбор.

Члан 189.

Црквено-општински управни одбор бира секретара, благајника и потребан број татора, по потреби и ван своје средине.

Члан 190.

У црквено-општински управни одбор не могу бити једновременно изабрана лица која су у сродству предвиђеном у чл. 70.

Члан 191.

Изабрани члан црквено-општинског управног одбора остаје и даље члан црквено-општинског савета.

Члан 192.

Црквено општински управни одбор састаје се на позив претседника у седнице, најмање један пут месечно а према потреби и више пута.

На захтев већине чланова, претседник је дужан сазвати седницу управног одбора. У том захтеву мора бити тачно означен предмет ради кога се тражи сазив седнице.

Члан 193.

Црквено-општински управни одбор може пуноважно решавати, ако је у седници присутна већина чланова. Одлуке се доносе простом већином гласова присутних чланова. Ако су гласови подједнако подељени, одлучује глас претседников.

Члан 194.

Дужности су црквено-општинског управног одбора у главном ове:

1) чува и штити углед и интересе цркве и црквене општине;

2) потпомаже црквену власт у религиозно-моралном и културно-просветном подизању и васпитању народа, у чувању и неговању корисних и лепих обичаја, као и у искорењавању рђавих и штетних навика;

3) извршује одлуке црквено-општинског савета и наредбе претпостављених црквених власти;

4) сарађује са парохом при изради бирачких спискова;

5) поставља и отпушта црквено-општинско службено особље, сем црквеног појца и црквењака (чл. 168. т. 16);

6) пази да уживаоци црквених добара ова држе у добром стању;

7) саставља инвентаре покретног и непокретног имања, и по један примерак сваке године доставља епархиском управном одбору;

8) управља црквеном имовином и стара се о њеном унапређењу; брине се да се фондовске задужбине (закладне) имовине употребљавају у сврхе којима су намењене;

9) обезбеђује законским исправама о праву својине црквену непокретну имовину, и осигурава је од пожара а по потреби и од других елементарних непогода;

10) стара се у споразуму са парохом о потребним средствима за вршење богослужења, одржавање, снабдевање и украшавање храмова, парохиских домова, звоника, гробља, дворишта; води бригу о изналажењу средстава и спремању предрачуна и планова, које подноси црквено-општинском савету, затим епархиској власти на коначно одобрење, за градњу и подизање нових храмова, парохиских домова и других црквено-општинских зграда;

11) води бригу о уредном плаћању пореза и свих других обавезних дажбина, које су законом одређене;

12) прегледа сваког месеца рачуне благајника и татора, као и других рачунопологача, и настојава да они врше своју дужност тачно и савесно;

13) саставља и предлаже црквено-општинском савету годишње предрачуна расхода и прихода црквено-општинских, а тако исто склапа и сређује завршне рачуне, и подноси их са инвентарима црквено-општинском савету на преглед и даљу надлежност;

14) чини предлоге, молбе и преставке вишим црквеним властима о свима својим потребама; и

15) подноси крајем сваке године извештај црквено-општинском савету о своме раду.

Члан 195.

Кад црквено-општински савет расправља о рачунима или одговорности због какве неправилности

или немарности црквено-општинског управног одбора, овај је дужан давати савету потребна разјашњења, али у одлучивању о тим предметима чланови црквено-општинског управног одбора немају права гласа у савету. У том случају претседава почасни претседник црквено-општинског савета.

в) Заједничке одредбе за црквено-општински савет и црквено-општински управни одбор.

Члан 196.

Парох (старешина цркве) има право жалбе надлежној власти у року од четрнаест дана против одлуке црквено-општинског савета и црквено-општинског управног одбора које би биле донесене против црквених прописа или на штету верских и моралних интереса црквених, као и против одлука којима не би били уважени његови образложени предлози о подмирењу потреба светих храмова, гробаља и других освећених места.

Члан 197.

Служба чланова црквено-општинског савета и црквено-општинског управног одбора почасна је, и врши се бесплатно.

Члан 198.

Епархиски управни одбор може, на тужбу или по званичној дужности, искључити из црквено-општинског савета и управног одбора сваког члана:

а) који изгуби један од оних услова који се траже по одредбама овог Устава за члана црквено-општинског савета или управног одбора;

б) који своју дужност занемари, и од седнице три пута узастопце без оправданог разлога изостане;

в) који се не покорава наредбама старијих власти и омета извршење пуноважних одлука.

Члан 199.

Або би црквено-општински управни одбор занемарио своје дужности, или ако би прекорачио свој делокруг, или не би извршио наредбе и одлуке претпостављених црквених власти, или најзад, ако би се у њему појавили такви раздори и нереди који би ометали успешно, правилно и редовно вршење послова, а црквено-општински савет не би предузео мере против таквог рада, епархиски управни одбор има право разрешити црквено-општински савет и управни одбор, и наименовати нарочито привремено поверенство од три до пет чланова.

Наименовано привремено поверенство отправља послове црквено-општинског савета и управног одбора све дотле док епархиски управни одбор не стекне уверење да су се прилике толико средиле да се може изабрати нови црквено-општински савет и управни одбор и послови вршити у смислу одредаба овог Устава.

Члан 200.

Епархиски управни одбор властан је у сваку седницу црквено-општинског савета или управног одбора, редовну и ванредну, изаслати свога изасланика, са потребним упуствима.

14) Настојатељ и братство манастира.

Члан 201.

Сви свештеномонаси и монаси српских православних манастира под непосредним су надзором и влашћу манастирских настојатеља.

Епархиски архијереј врховни је настојатељ и надзорник свих мушких и женских манастира и манастирских братстава у својој епархији.

Члан 202.

Манастиром где у братству има најмање три члана управља настојатељ манастира уз помоћ братства.

Сви свештеномонаси и монаси манастира чланови су братства манастирског.

Члан 203.

Настојатељ манастира је заступник, непосредна управна и надзорна власт свога манастира и братства, чувар црквених и манастирских правила и извршилац наређења надлежних црквених власти.

Непосредни помоћник и заменик настојатеља је намесник.

Члан 204.

Настојатељи манастира су свештеномонаси, чије се квалификације прописују уредбом предвиђеном у члану 207.

Члан 205.

У манастиру у коме има више од четири сабрата, настојатеља и намесника бира братство под председништвом изасланика епархиског архијереја. Овај избор потврђује епархиски архијереј.

У манастирима где је мање од четири сабрата настојатеља и намесника именује архијереј.

Епархиски архијереј може у случају потребе назначити привременог настојатеља. Стални настојатељ може се разрешити од управе односно преместити по образложеној молби, пристанку или осуди.

Члан 206.

Настојатељ с братством, сем делокруга који ће му се одредити у нарочитој уредби (чл. 207), врши и ове дужности:

1) доноси за посебне потребе манастира годишњи предрачун расхода и прихода и саставља завршни рачун, и шаље их на преглед епархиском управном одбору, који предрачун прегледа и одобрава у споразуму са епархиским црквеним судом, а завршне рачуне по прегледу доставља, са својим мишљењем Патријаршиском управном одбору, који решава о томе у сагласности са Светим архијерејским синодом;

2) доноси одлуке о отуђењу и задужењу манастирске имовине и спроводи их епархиском управном одбору, која их са својим мишљењем доставља на одобрење, и то до вредности од 1.000.000 динара Патријаршиском управном одбору, а преко те суме Патријаршиском савету; Патријаршиски управни одбор решава о томе у сагласности са Светим архијерејским синодом, а Патријаршиски савет са Светим архијерејским сабором;

3) доноси одлуке о отписивању потраживања која се не могу наплатити и о расходовању ствари, и спроводи их епархиском управном одбору за потраживања до 10.000 динара и расходовање ствари до 50.000 динара, а преко тих сума Патријаршиском управном одбору преко епархиског управног одбора, који их доставља са својим мишљењем; епархиски управни одбор решава о томе у сагласности са епархиским црквеним судом а Патријаршиски управни одбор у сагласности са Светим архијерејским синодом;

4) доноси одлуке о вођењу и одустајању парница и условима поравнања, и спроводи их на одобрење, и то епархиском управном одбору до вредности од 100.000 динара а преко те суме Патријаршиском управном одбору, преко епархиског управног одбора, који их доставља са својим ми-

шљењем; епархиски управни одбор решава о томе у сагласности са епархиским црквеним судом, а Патријаршиски управни одбор у сагласности са Светим архијерејским синодом;

5) доноси одлуке о узимању и давању под закуп манастирског имања и доставља их на одобрење, и то епархиском управном одбору до вредности од 100.000.— динара, а преко те суме Патријаршиском управном одбору преко епархиског управног одбора, који их доставља са својим мишљењем; епархиски управни одбор решава о томе у сагласности са епархиским црквеним судом, а Патријаршиски управни одбор у сагласности са Светим архијерејским синодом.

Члан 207.

Посебну уредбу за унутрашњи и спољашњи манастирски живот прописује Свети архијерејски сабор.

III Црквене кривице и казне.

Члан 208.

Кривице по канонима и црквеним прописима, које извиђају и суде надлежне црквене власти, ове су:

а) свештених лица оба реда:

1) преступи против вере и учења цркве као и црквеног поретка;

2) владање које не доликује свештеничком чину и положају;

3) невршење односно немарљиво вршење службених свештеничких дужности и законитих наредаба претпостављених власти;

4) увреде и клевете које једно свештено лице нанесе другом свештеном лицу;

5) изнуђивање непрописне награде за свештенорадње;

6) претресање и критиковање у беседама црквених и државних закона као и наредаба црквених и државних власти и њихових поступака;

б) верних:

1) преступи против вере и учења цркве;

2) преступи против хришћанског морала.

Члан 209.

Кривице се извиђају и суде по службеној дужности или на основу поднесене тужбе.

Члан 210.

Црквене казне су ове:

а) за свештена лица оба реда:

1) опомена;

2) укор;

3) новчана казна до 50% месечних принадлежности, највише до године дана;

4) епитимија, највише до 30 дана;

5) премештај на друго место службовања;

6) привремена забрана свештенодејства највише до године дана;

7) губитак парохиске службе, односно звања;

8) доживотна забрана свештенодејства;

9) лишење свештеничког чина; и

10) лишење свештеничког чина са искључењем из црквене заједнице;

б) за верне:

1) привремено лишење појединих права и части у цркви;

2) искључење из црквене заједнице на извесно време; и

3) коначно искључење из црквене заједнице.

Члан 211.

За свештена лица оба реда казну опомене, укора, епитимије до петнаест дана и забране све-

штенодејства до тридесет дана изриче надлежни епархиски архијереј, а казну премештаја у друго место, забране свештенодејства више од тридесет дана и остале казне само надлежни црквени суд; за верне казну привременог лишења појединих права и части у цркви изриче надлежни архијереј а остале казне надлежни епархиски црквени суд.

Казне које изриче епархиски архијереј одмах су извршне (чл. 102, т. 21), а казне које изриче епархиски црквени суд подлеже разматрању и суђењу Великог црквеног суда према чл. 74.

Члан 212.

Нико се не може казнити ни једном црквеном казном без претходног саслушања његова.

Члан 213.

Кривице за које се казни по општем кривичном закону или по казним одредбама других државних закона извиђају и суде надлежне државне власти.

Члан 214.

Кад надлежне државне власти покрену кривични поступак против ког свештеног лица, дужне су одмах о томе да известе надлежног архијереја, као и о коначној одлуци коју буду донели по дотичном предмету. У том случају надлежне црквене власти разматриће дело, решити да ли је тиме осуђено свештено лице учинило какву свештеничку кривицу, и изрећи над таквим лицем и казну прописану овим Уставом.

Члан 215.

Ако је против свештеног лица поднесена тужба за такву кривицу која је проузроковала сабла-

зан у народу и служи на срамоту свештеничком чину, епархиски архијереј може тако свештено лице, одмах чим се поведе истрага, одлучити од свештенодејства до пресуде црквеног суда.

Доносећи одлуку о одлучењу од свештенодејства, надлежни архијереј може одредити да се свештеном лицу привремено умање његове припадности до половине.

Члан 216.

У случају оптужбе за злоупотребу материјалне природе, оптуженог може епархиски архијереј од управе разрешити, док се његова кривица коначно не извиди и не пресуди.

Члан 217.

Казне забране свештенодејства, без обзира на трајање, повлаче умањење припадности у једној половини, за време док казна траје, у корист заменика.

Члан 218.

Казне предвиђене под тач. 4 до 8 закључно у члану 210 повлаче заустављање напредовања у чину и припадностима највише за три године, према одлуци црквене власти која је изрекла казну.

Члан 219.

Свештена лица која као таква служе у државној служби, чим буду осуђена на доживотну забрану свештенодејства или на лишење свештеничког чина, губе своје звање. Ова свештена лица кад буду одлучена или осуђена на забрану свештенодејства, престају вршити дужност свога звања, док траје та забрана, и за све то време примају половину својих припадности.

Члан 220.

Одредбе о црквеним кривицама и казнама односе се и на пензионисана свештена лица, у колико се на њих могу примењивати.

IV. Црквена просвета.

Члан 221.

Српска православна црква води старање о неговању и развијању црквене просвете и црквене уметности, и у ту сврху оснива и подиже потребне школе и заводе.

Члан 222.

За образовање српског православног свештенства оба реда у Српској православној цркви постоје више и ниже богословске и монашке школе. Ове школе оснива Свети архијерејски сабор у споразуму са Патријаршиским саветом, а укида их по својој одлуци.

Члан 223.

Свака богословска и монашка школа има своје општежиће (интернат).

Члан 224.

Наставници у богословским и монашким школама могу бити лица која су православне вере и имају прописане квалификације за наставничку службу.

Професори за богословске предмете морају бити у свештеничком или монашком чину.

Члан 225.

Наставни план и програм предавања у богословским и монашким школама прописује Свети архијерејски сабор.

Члан 226.

Ректоре богословија и управитеље монашких школа бира Свети архијерејски сабор, а наставничко особље бира Свети архијерејски синод, на предлог епархиског архијереја.

Члан 227.

Богословске и монашке школе стоје под врховним надзором и управом Светог архијерејског синода, а под непосредним надзором надлежног епархиског архијереја.

Члан 228.

Уредбе о богословским и монашким школама прописује Свети архијерејски сабор.

Члан 229.

За оснивање и уређење осталих црквено-просветних школа и завода надлежан је, за опште установе, Свети архијерејски сабор у споразуму са Патријаршиским саветом; за епархиске, црквено-општинске и манастирске, епархиски архијереј у споразуму са епархиским односно црквено-општинским саветом, односно са манастирском управом са братством; — све с одобрењем Патријаршиског управног одбора, ако издржавање тих школа и завода пада на терет предрачуна расхода и прихода за опште црквене потребе.

V. Црквена имовина.

Члан 230.

Српска православна црква самостално управља и слободно располаже црквеном имовином, црквеним фондовима и задужбинама (закладама), као и својим приходима, у границама Закона о Српској православној цркви и овог Устава.

Члан 231.

Сви годишњи расходи и приходи Српске православне цркве предвиђају се у годишњим предрачунима расхода и прихода, који се састављају одвојено према општим или посебним потребама које имају да задовоље.

За опште потребе Српске православне цркве, Патријаршиски управни одбор доноси предрачун општих расхода и прихода, а завршне рачуне подноси на одобрење Патријаршиском савету.

За посебне потребе епархија, црквених општина и манастира доносе органи ових тела, надлежни за то по овом Уставу, предрачун расхода и прихода односно епархије, црквене општине или манастира. Предрачуна епархија одобрава Патријаршиски управни одбор а предрачуна црквено-општинске и манастирске епархиски управни одбор.

Завршне рачуне епархија, црквених општина и манастира доставља епархиски управни одбор на одобрење Патријаршиском управном одбору (чл. 94. т. 4.).

Члан 232.

Расходи и приходи црквених фондова као и црквених завода и установа предвиђају се у односним предрачунима расхода и прихода, према томе у чију надлежност долази руковање и управа као и старање о њиховој употреби и потребама.

Приходи и расходи црквених задужбина (заклада) предвиђају се такође у односним предрачунима, ако су расходи намењени потребама цркве.

Члан 233.

Органи који су надлежни за састављање односно доношење годишњег предрачуна расхода и прихода дужни су састављати и годишње завршне рачуне, које подnose на преглед и разрешење властима у чију надлежност то спада.

Члан 234.

По црквеним буџетима наредбодавци су, и то: по буџету општих расхода и прихода Српске православне цркве, претседник Патријаршиског управног одбора односно његов заменик; по буџету епархиском, претседник епархиског управног одбора односно његов заменик; по буџету црквених општина, претседник црквено-општинског управног одбора; и по буџету манастира, настојатељ манастира.

Наредбодавац по буџету за опште потребе Српске православне цркве, као и наредбодавци по епархиским буџетима, могу своје наредбодавно право да пренесу на подручне органе до суме од 20.000 динара.

Члан 235.

Рачунопологачи су сви они органи и лица којима је овим Уставом или уредбама и осталим прописима поверено руковање црквеним новцем, стварима и материјалом.

Члан 236.

Наредбодавци и рачунопологачи одговорни су материјално за свој рад који би био противан прописима.

Члан 237.

За покриће расхода Српске православне цркве служе ови извори:

- 1) приходи од црквених и манастирских добара, храмова, фондова и задужбина;
- 2) црквене таксе по чл. 12 Закона о Српској православној цркви;
- 3) приход од државне накнаде по чл. 22 Закона о Српској православној цркви;
- 4) државна помоћ по члану 21 Закона о Српској православној цркви;
- 5) црквени прирез на непосредни порез по чл. 10 Закона о Српској православној цркви, и
- 6) помоћ самоуправних тела и других установа, као и добровољни прилози, дарови и завештања.

Члан 238.

Опште потребе Српске православне цркве које се предвиђају у предрачуну општих расхода и прихода, подмириваће се:

- 1) приходима из општих црквених добара;
- 2) приходима од црквених такса из тачке 2 члана 237, у колико се за опште потребе наплаћују;
- 3) приходима из извора предвиђених у тач. 3 и 4 члана 237;
- 4) приходима од црквених фондова и задужбина, као и ванредним приходима од добровољних прилога, дарова и завештања; у колико су намењени општим потребама;
- 5) приходима од нарочитог разрезивања на приходе црквених општина, манастира и епархија; и
- 6) приходима од црквеног приреза поменутог у тач. 6 члана 237, у колико за опште потребе буде расписан.

Члан 239.

Посебне потребе епархија подмириваће се:

1) приходима од епархиских добара;
2) приходима од црквених фондова, задужбина, и ванредним приходима од помоћи самоуправних тела и других установа, као и приходима од добровољних прилога, дарова и завештања, у колико су намењени епархиским потребама;

3) приходима од нарочитог разрезивања на приходе црквених општина и манастира; и

4) приходима од црквеног приреза из тач. 6 чл. 237, у колико за потребу епархије буде расписан.

Члан 240.

Посебне потребе црквених општина подмириваће се:

1) приходима од храма и црквено-општинских добара;

2) приходима од црквених фондова, задужбина, као и ванредним приходима од помоћи самоуправних тела и других установа, од добровољних прилога, дарова и завештања, у колико су намењени црквено-општинским потребама; и

3) приходима од црквеног приреза из тачке 6 чл. 237, у колико за потребу црквене општине буде расписан.

Члан 241.

Посебне потребе манастира подмириваће се:

1) приходима од њихових храмова и добара;

2) приходима од њихових радионица и рукотворина;

3) приходима од њихових фондова, задужбина и установа, као и ванредним приходима од помоћи самоуправних тела и других установа, од добровољних прилога, дарова и завештања.

Члан 242.

Које се потребе сматрају за опште потребе Српске православне цркве, а које пак за посебне потребе епархија, црквених општина и манастира, прописале се уредбом предвиђеном у чл. 2 Закона о Српској православној цркви, коју ће донети Патријаршијски савет у споразуму са Светим архијерејским сабором, и у којој ће се прописати и ближе одредбе о саставу и одобрењу предрачуна расхода и прихода и завршних рачуна, као и о трајању буџетске и рачунске године, и о целокупној рачуноводственој радњи и контроли у Српској православној цркви.

Члан 243.

Црквена су добра она покретна и непокретна имовина која је својина Цркве као општа имовина Српске православне цркве, или је својина појединих епархија, манастира, црквених општина, храмова, задужбина, самосталних установа или таквих фондова.

Општим добрима Српске православне цркве сматрају се патријаршијска, митрополијска и епископска добра.

Члан 244.

Црквена добра и њихови приходи употребљавају се на опште или посебне црквене потребе, и не могу се на друге сврхе употребљавати.

Члан 245.

За непокретна црквена добра морају се имати законске исправе о својини.

Члан 246.

За сва црквена добра морају се уредно водити тачни прописани инвентари, а састављају их

оне власти и органи који добрима непосредно управљају.

Члан 247.

Црквена добра осигуравају се против штете од пожара и других непогода, на начин како то буде уређено посебном уредбом, коју ће донети Патријаршки савет.

Члан 248.

Црквена непокретна имовина која је дарована са нарочитом наменом (задужбине, завештања и т. д.) не може се задужити нити отуђити, ако је дародавац то нарочито забранио.

Члан 249.

Манастири се могу економски удруживати ради рационалнијег обрађивања и савременије економије својих имања, као и оснивати своје радионице, а по одобрењу Патријаршког управног одбора стављеном у сагласности са Светим архијерејским синодом на предлог епархијског архијереја.

Члан 250.

Патријаршки савет прописује начин управљања, руковања и употребљавања црквених добара, као и вођења надзора и контроле над тим добрима.

Члан 251.

Патријаршки управни одбор решава коначно и сва она питања о имовини која нису овим Уставом додељена у надлежност ниједној црквеној власти.

Члан 252.

Српски црквени фондови су они који су од Српске православне цркве или њених саставних делова, завода и установа основани или буду основани с одређеном наменом за опште потребе Српске православне цркве или за посебне потребе њених саставних делова, завода и установа.

Члан 253.

Српске црквене задужбине (закладе) су оне које су поједини добротвори основали или их буду оснивали са одређеном наменом за верске, црквено-просветне, добротворне или друге потребе Српске православне цркве или појединих њених саставних делова, завода и установа. Исто тако, црквене задужбине су и оне које нису намењене црквеним потребама и циљевима, али су поверене на управу и руковање црквеним властима, заводима и установама.

Члан 254.

За сваки фонд и сваку задужбину (закладу) морају постојати правила, у којима је одређена имовина, намена, начин њиховог управљања и надзора као и начин заступања пред властима.

Оснивање фондова и примање задужбина (заклада), као и њихова правила, одобрава Патријаршки управни одбор.

Уколико не постоје правила за поједине фондове и задужбине (закладе), прописаше их Патријаршки управни одбор.

Члан 255.

За чисто јерархиске мисијске потребе установљава се Синодални фонд, којим управља Свети архијерејски синод.

У предрачуну општих расхода и прихода Српске православне цркве мора се сваке године предвидети потребан кредит за дотацију „Синодалном фонду,” која не може бити мања од 1% укупно предвиђених прихода за дотичну буџетску годину.

Члан 256.

Сви црквени фондови и задужбине (закладе) служе само оним сврхама којима су намењене.

Намена постојећих фондова и задужбина (заклада) може се проширити на исте потребе у целој Српској православној цркви и њеним саставним деловима. О томе решава Патријаршијски савет на предлог Патријаршиског управног одбора, а у споразуму са Светим архијерејским сабором.

Члан 257.

Намена фондова и задужбина (заклада) може се, изузетно, изменити само ако постане нестварљива или је престала потреба за коју је одређена. О томе подноси образложени предлог Патријаршијски управни одбор, а одлучује Патријаршијски савет, у споразуму са Светим архијерејским сабором. Одлуку о промени намене задужбине одобрава Краљ на предлог надлежног министра.

Члан 258.

За званичне радње црквених власти, тела и органа, и у јерархиском и самоуправном делокругу, плаћају се у корист Српске православне цркве само оне таксе које Свети архијерејски сабор посебним правилником пропише. Овај правилник одобрава Министар правде у споразуму са Министром финансија.

Члан 259.

Одлуку о нарочитом разрезивању на приходе црквених општина, манастира и епархија, за опште потребе Цркве доноси Патријаршијски савет у споразуму са Светим архијерејским сабором (чл. 238, тач. 5). За посебне потребе епархија доноси таку одлуку епархиски савет (чл. 239, тач. 3), коју одлуку одобрава Патријаршијски управни одбор у споразуму са Светим архијерејским синодом.

Члан 260.

Одлуку о прирезу на непосредни порез, у смислу члана 10 Закона о Српској православној цркви, доноси, и то: за опште потребе Српске православне цркве Патријаршијски савет; за епархиске потребе епархиски савет; а за црквено-општинске потребе црквено-општински савет. Ове одлуке постају пуноважне када их одобри Министар финансија у споразуму са Министром правде.

Изузетно, ако црквено-општински збор, већином гласова који претстављају 75% пореске снаге у црквеној општини, донесе одлуку о прирезу до 10% закључно, његова је одлука извршна када је одобри Патријаршијски управни одбор.

Црквени прирези за црквено-општинске, односно епархиске потребе плаћају се у корист оне црквене општине односно епархије где се налази порезни објект.

Члан 261.

Црквене прирезе прикупљају органи државне пореске администрације једноремено и у свему по прописима за државне дажбине, и предају их у тромесечним ратама, и то: општинске прирезе надлежном црквено-општинском управном одбору; епархиске прирезе надлежном епархиском управ-

ном одбору, а прирезује које је расписао Патријаршички савет за опште потребе Цркве Управној канцеларији при Патријаршиском управном одбору.

Члан 262.

При Патријаршиском управном одбору постоји Управна канцеларија, која, по упуштвима и под надзором Патријаршиског управног одбора а под врховним надзором Патријарха, води управне послове црквене самоуправе.

Управна канцеларија има ова одељења: опште, економско и финансијско.

Уредбом, коју ће донети Патријаршички савет, предвидеће се организација Управне канцеларије. Том уредбом могу се предвидети и друга одељења.

Члан 263.

Средствима цркве могу се оснивати заводи црквено-финансиски, заводи за осигурање, штампарије и књижаре, као и заводи и радионице за израду свећа, црквених утвари и других ствари потребних за богослужење.

Употреба свећа у цркви зависи од одобрења црквених власти.

За снабдевање верних овим израђевинама и потребама за погребне и парастосе могу се оснивати нарочите црквене продавнице.

Члан 264.

Чланови црквено-јерархиских и црквено-самоуправних тела и органа, изузев оних за које је овим Уставом друкчије прописано, примају за време свога рада дневнице, односно накнаде путних трошкова, из црквено-самоуправних средстава, према правилнику који ће прописати Патријаршички савет у споразуму са Светим архијерејским сабо-

ром. Исто важи и за случај кад црквени достојанственици, као и остали службеници, иначе путују по службеној дужности ван места свога становања.

VI. Прелазна наређења и завршне одредбе.

Члан 265.

Организација црквено-јерархиских и црквено-самоуправних тела и органа Српске православне цркве по одредбама овог Устава има се извршити у року од две године од дана када овај Устав ступи на снагу.

Члан 266.

Свети архијерејски сабор донеће, најдаље у року од једне године од дана ступања овога Устава на снагу, све уредбе које су потребне за увођење у живот овог Устава.

Уредбе које донесе Свети архијерејски сабор ради увођења у живот овог Устава важиће све дотле док их тела која су по овом Уставу за то надлежна не укину или не замене.

Члан 267.

Свети архијерејски синод спровешће организацију свих тела и органа предвиђених овим Уставом, осим архијерејских намесништава, црквених општина и парохија. Организацију ових извршиће сваки архијереј у својој епархији са епархиским црквеним судом, у року који му одреди Свети архијерејски синод, и поднети овоме на одобрење. Овом организацијом престаје да постоје досадашња тела и органи који нису овим Уставом предвиђени.

Члан 268.

Сви црквени, манастирски, епархиски и свештенички фондови, капитали и задужбине, који се до сада налазе под управом и надзором државних органа, ступањем на снагу овог Устава прелазе под управу и надзор Српске православне цркве. Министар правде у споразуму са Светим архијерејским синодом утврдиће начин предаје те имовине.

Законски прописи који се односе на имовину поменути у првоме ставу престају да важе кад овај Устав ступи на снагу, с тим да према тој имовини стечена права других лица не могу бити окрњена новим уређењем те имовине.

Члан 269.

Принадлежности предвиђене у чл. 169 теку од дана који се одреди уредбом из чл. 85, тач. 1, и кад се за то предвиде кредити у буџету општих расхода и прихода Српске православне цркве. Од тога дана, сесије које је до тада уживало свештенство прелазе на слободно располагање Српској православној цркви.

Члан 270.

Патријаршиски управни одбор у року од две године од дана ступања на снагу овог Устава извршиће ревизију свих фондова и задужбина (заклада) које овај Устав затекне, и учиниће потребне предлоге у погледу њихове намене, саобразно члану 256 и 257 овог Устава.

Члан 271.

Свештенство оба реда и остали црквени службеници у бившој Краљевини Црној Гори примаће, по стеченим правима њиховог службеног односа, у пуном износу своје принадлежности из из-

вора предвиђених у тачци 2 члана 9 односно у чл. 21 Закона о Српској православној цркви, све док се, на основу тач. 1, 2 и 3 члана 85 овога Устава, уреде и почну тећи принадлежности свештенству и осталим службеницима Српске православне цркве у Краљевини Југославији.

Исто тако, и свештенство и црквено-автономни службеници других покрајина примаће своје принадлежности у истом износу на терет досадашњих извора.

Члан 272.

Верским службеницима који до ступања на снагу овог Устава примају своје принадлежности из срестава Државног буџета и пређу на буџет Српске православне цркве, тим прелазом не могу се смањивати њихове принадлежности, ни њихов ранг, али се по одлуци надлежног архијереја, с одобрењем Светог архијерејског синода прекобројни могу одредити према потреби и на друге службеbene положаје у Цркви.

Службенике епархиских црквених судова може епархиски архијереј, с одобрењем Патријаршког управног одбора, по потреби одредити и на рад у епархиском управном одбору.

Члан 273.

Свештеницима и другим верским службеницима који буду прелазили из државне у црквено-аутономну службу признају се све године државне службе за напредовање и пензију; а свештеницима који буду прелазили из црквено-аутономне у државну духовну службу признају се године црквено-аутономне службе у смислу Закона о чиновницима.

Члан 274.

За верске достојанственике и службенике који до ступања на снагу овог Устава примају своје принадежности из срестава Државног буџета па потом пређу на буџет Српске православне цркве, Држава ће накнадити Српској православној цркви онај део пензиских принадежности који одговара служби до часа превођења тих службеника на буџет Српске православне цркве. Српска православна црква ће у својим буџетима предвидети кредите за пензиске принадежности за остатак службеног времена, све док се то не буде плаћало из срестава пензионог фонда њених службеника.

Члан 275.

За првих петнаест година по ступању на снагу овог Устава, изузетно од чл. 104, 113 и 114, за архијерејске заменике, чланове и секретаре епархиских црквених судова могу се поставити и свештена лица која су свршила средњу богословску школу и имају најмање десет година судске, црквено-просветне, парохијске или административне службе.

Члан 276.

Српске православне богословије, које се сада издржавају из државних буџетских средстава прелазе под управу надлежних црквених органа и на буџет за опште потребе Цркве, од часа када Држава започне да издаје Српској православној цркви помоћ предвиђену у члану 21 Закона о Српској православној цркви.

Члан 277.

У епархијама где је било по досадашњим прописима обавезно полагање практичног испита могу се од тога ослободити свештеници и ђакони који

су рукоположени пре уједињења Српске православне цркве, по одобрењу Светог архијерејског синода, на образложену молбу њихову, а на предлог епарихског архијереја.

Члан 278.

Измене и допуне овог Устава доноси Свети архијерејски сабор у споразуму са Патријаршиским саветом, и предлаже Министру правде, који ће их, пошто их усвоји, поднети Краљу на озакоњење.

Члан 279.

Кад овај Устав ступи на снагу престају важити сви закони, уредбе и остали прописи који се противе овом Уставу. Но досадањи прописи о организацији Српске православне цркве важиће док се не спроведе организација предвиђена овим Уставом (чл. 265).

Члан 280.

Овај Устав донео је, према одредби члана 24 Закона о Српској православној цркви од 8 новембра 1929 године, Свети архијерејски сабор Српске православне цркве, а ступа у живот и добија обавезну снагу када се обнародује у „Службеним новинама.”

Бр. 134880

На дан Св. вел. муч. Ђорђа (јесењег)
у Београду.

Александар с. р.

Претседник Министарског савета

Министар унутрашњих послова

П. Р. Живковић, с. р.

Министар правде

Др. Драг. С. Којић, с. р.

Видео и ставио државни печат

Чувар државног печата

Министар правде

Др. Драг. С. Којић, с. р.

(Овај закон објављен је у Сл. новинама Бр. 275 — LXXXVI.
до 24 новембра 1931 г.).

РЕГИСТАР

Прим. — Чланови Закона о Српској православној цркви означени су словима Ц. З., а чланови Устава само бројевима.

Административна подела — чл. 11.

Архијереј — епархиски — права и дужности, надлежност — §§ 95—108; располагање иматељем, завештање — чл. 42; надзор над школама — чл. 19. ц. з.; чл. 102; заоставштина — чл. 43.

Аутокефална црква — чл. 1. ц. з.; чл. 1.

Бир у Србији и Ц. Гори — чл. 21. ц. з.;

Богословски факултет — предавања — чл. 18. ц. з.

Богослужење — јавно вршење — чл. 1. ц. з.

Братство манастирско — чл. 203., 229.

Буџет — превођење с државног — чл. 21. ц. з.; чл. 234, 269, 272, 274, 276.

Велики Суд — устројство, надлежност — чл. 65—75.

Веронаука — чл. 17. ц. з.

Вероучитељ — постављење — чл. 17. ц. з.

Власти црквене — чл. 4. ц. з.; чл. 9; епископска — чл. 4. ц. з.

Главна Контрола — чл. 2. ц. з.

Грб — чл. 3.

Губитак државне службе и њен престанак — чл. 219.

Дажбине јавне — ослобођење — чл. 14. п. з.; чл. 35.

Дарови — чл. 237 - 241.

Дневнице чланова цркв. самоупр. тела — чл. 264.

Добра црквена — покретна — чл. 24³—244; 246—24⁸; 250, 251;
непокретна — чл. 243 — 245, 247, 248, 250, 251.

Добровољни прилози — чл. 237 — 239, 240, 241.

Достојанственик — принадлежности — чл. 274.

Достојанство цркве — чл. 2.

Доценти богосл. факултета — бирање и постављање — чл. 18. п. з.

Државна служба — губитак и престанак — чл. 219.

Ђакон — дужности чл. 165; — постављање чл. 167; — принадлежности чл. 169.

Експропријација црквене имовине — чл. 2. п. з.

Епархија — назив и седишта чл. 12; — у иностранству чл. 13, 14; оснивање, укидање, подела о админ. погледу чл. 15, 16.

Епархиски Савет — устројство, надлежност — чл. 131—136.

Епархиски Управни Одбор — устројство, надлежност — чл. 137 - 150,

Епископска власт — чл. 4 п. з.

Жалба — против одлука црквеног општ. савета — чл. 196.

Завештања — чл. 42, 237—241.

Заводи — црквено-финансијски, за осигурање, за израду свећа, цркв. утвари — чл. 263.

Задужбине — чл. 2. п. з.; чл. 230, 232, 237, 241, 253, 254, 256, 257, 268.

Заклетва чланова патријаршиских, епархиских и црквено-општинских савета, судова — чл. 44.

Закони, уредбе и т. д. — престанак важења — чл. 26. п. з.; чл. 280.

Заменици архијереја — постављање са средњом богословском спремом — чл. 275.

Заоставштина — архијереја чл. 43.

Заступање имов. — правних интереса — чл. 7. п. з.

Застава — чл. 4.

Збор — цркв. општински — чл. 172.

Изасланик епарх. одбора чл. 200.

Извршење одлука и пресуда чл. 6. п. з.

Изузеће — чланова Великог суда чл. 72,
— судова — чл. 75,
чланова епарх. судова — чл. 119, 120.

Имања архијереја — располагање, завештавање — чл. 42.

Имовина црквена, — располагање — чл. 2. п. з.; 230 — 264, 268.

Испит — практични — чл. 161; ослобођење — чл. 161, 277.

Јавни послови — противни свешт. чињу — чл. 15 п. з.; чл. 37.

Језик — чл. 4.

- Казне** — црквене — чл. 210, надлежност за изрицање — чл. 211.
- Канцеларија** — патр. управног одбора — чл. 262;
- Књижара** — чл. 263.
- Контрола** прихода и расхода — чл. 2. п. з.
- Кривице** — канонске, црквене — чл. 5. п. з.; чл. 208. примена на пеизионисане свештенике — чл. 220,
— по кривичном закону и др. — чл. 213.
- Кривични поступак** — против св. лица — чл. 16 п. з. чл. 214—216.
- Манастир** — појам — чл. 27; оснивање, спајање — чл. 28; настојатељска власт — чл. 201, 203, 204; бирање — чл. 205; надлежност — чл. 206; удруживање — чл. 249.
- Метоси** — појам — чл. 29.
- Монашки ред** — располагање с покретиим и непокретним добрима — чл. 41.
- Надзор** државни — чл. 2. п. з.
- Надлежност** — сукоб надлежности епарх. судова — чл. 75; за изрицање казне — чл. 211.
- Накнада** — за потраживања у Србији и Ц. Гори — чл. 22 п. з.; чл. 33, 237, 238; путних трошкова за члаиове цркв. и самоупр. тела — чл. 264.
- Намесник** — архијерејски — чл. 151, 152, 154, 155 — помоћник настојатеља — чл. 203.
- Намесништво** — појам, оснивање, укидање — чл. 17, 18.
- Напредовање у чину** — заустављање у случају казне — чл. 218.

- Наредбодавац** — чл. 234, 236.
- Настава верска** — чл. 17., 19. п. з.; чл. 225.
- Наставници богословија и монашких школа** — чл. 224.
- Настојатељ** манастира, — надзор, власт — чл. 201; заступник — чл. 203; квалификације — чл. 204; бирање — чл. 205; надлежност — чл. 206.
- Незадовољство** — на пресуде епарх. дух суда — чл. 74.
- Непокретна добра** лица монашкога реда — чл. 41. црквена — чл. 243—245, 247, 248, 250, 251.
- Одбор** — епархиски управни — устројство, надлежност — чл. 137—150, изасланик — чл. 200; црквено - општински управни — устројство, надлежност — чл. 187—195.
- Одлуке** — епарх. судова — чл. 117, 122, 123, 124; одлуке Великог Црквеног Суда — чл. 71, 74; епарх. управ. одбора — чл. 144, 145, 148, 149.
- Одлучивање** — од свештенодејства у случају тужбе — чл. 215; по казни — чл. 210.
- Општежиће** — (интернат) — чл. 223.
- Општина црквена** — чл. 19.
- Организација цркве** — чл. 8.
- Осигурање имовине** — чл. 247.
- Парох** — квалификације — чл. 156; постављење — 157, 158; испит — чл. 159—161; дужности — чл. 168; припадности — чл. 169; упражњавање места — чл. 170.
- Парохија** — појам — чл. 20; састав — чл. 21; обра-

зовање — чл. 22; припадност — чл. 23; цркве парохије — чл. 24, 25; надлештво — чл. 26.

Патријарх — претставник цркве — чл. 7. ц. з., поглавар — чл. 10; титула — чл. 111; избор чл. 8. ц. з.; чл. 46; права и дужности — чл. 47; припадности — чл. 48; надлежност чл. 49.

Патријаршиска канцеларија — чл. 61.

Патријаршки управни одбор — организација, надлежност — чл. 86—94,

Печат црквених власти, тела и органа — облик и врсте — чл. 45.

Покретна добра — лица монашког реда — чл. 41; црквена — чл. 243, 244, 246 — 248; 250, 251.

Помоћ правна суд. и адм. власти — чл. 6. ц. з; административна за извршене одлуке — чл. 6. ц. з; државна — чл. 21, ц. з; чл. 32, 237, 238; самоуправ. тела — чл. 34, 237, 238, 239.

Послови верски, цркв. — просветни, добротворни — уређење — чл. 31; јавни, који су противни свешт. позиву — чл. 15. ц. з; чл. 37.

Потребе цркве — подмиривање — чл. 9. ц. з; чл. 242

Правна лица — чл. 3. ц. з; чл. 5

Правобранилац епарсиски, његове дужности — чл. 147.

Предрачун — прихода и расхода — чл. 231—233.

Пресуде епарх. судова — разматрање у Вел. Цркв. Суду — чл. 74.

Признање година држ. службе при прелазу у цркв. службу — чл. 273.

Принадлежности — патријарха — чл. 48; свештенства и ђакона — чл. 169; умањење припадности — чл. 217; кад почињу тећи — чл. 269; свештенства из Србије и Ц. Горе са прелазно доба — чл. 271; не смањују се при прелазу на аутономни буџет — чл. 272; наднада пензијских припадности за верске достојанственике — чл. 274.

Прирез — расписивање — чл. 10. ц. з; чл. 260; прикупљање — чл. 11. ц. з; чл. 261, 237 — 239.

Продавница црквена — чл. 263.

Просвета црквена — чл. 221.

Професори богословија и мон. школа — чл. 224; богословског факултета — чл. 18. ц. з.

Радионице за прераду свећа, цркв. утвари и т. д. — чл. 263.

Разрезивање приреза на приходе цркв. општина и т. д. — чл. 259.

Расход — покриће — чл. 237—241.

Рачунополагачи — чл. 235, 236.

Ректори богословија и монашких школа — чл. 226;

Рок за подношење жалби против решења и пресуда цркв. власти — чл. 40; за организацију самоупр. тела — чл. 265, 267; важења досадашњих прописа — чл. 279.

Сабор архијерејски — устројство, надлежност — чл. 50—56, 58, 63.

Савет епархијски — устројство, надлежност — чл. 131—136.

Савет патријаршиски — устројство, надлежност — чл. 76—85.

Савет црквено-општински — устројство и надлежност — чл. 173—185, 186, 198, 199.

Самоуправна тела црквено-јерархијска и црквена — рок за организацију — чл. 265—267.

Саставни делови Српске Патријаршије — чл. 23. ц. з; чл. 13, и 14.

Свештеници — предавање веронауке — чл. 17. ц. з; — у држ. болницама, каз. заводима постављење — чл. 20. ц. з.

Синод — устројство и надлежност — чл. 52—62, 64.

Службени лист — издавање — чл. 38.

Старатељство верско-добротворно — чл. 171.

Суд Велики — устројство, надлежност — чл. 65, 75.

Суд епархиски — устројство, надлежност — чл. 109—130; постављење секретара — чл. 275.

Таксе — поштанске, телеграфске — чл. 13. ц. з. чл. 36.

Таксе црквене — чл. 12. ц. з; чл. 237, 238, 258;

Тела и органи цркв. самоуправе — рок за устројство чл. 265, 267.

Тужилац — у епарх. суду — чл. 215, 216.

Ћирилица — чл. 4.

Удруживање манастира — чл. 249.

Уметност црквена — чл. 221.

Управљање црквом — основ — чл. 6.

Управна канцелорија патријарш. управ. одбора — чл. 262.

Уредбе; правилници и т. д. објављивање у Сл. листу — чл. 38; уредбе за увођење устава у живот — чл. 266.

Услов Црквени — доношење — чл. 24 ц. з; измене и допуне како се доносе — чл. 278.

Учење верско — јавно исповедање — чл. 1. ц. з.

Фондови црквени — чл. 2. ц. з; чл. 230, 232, 237—241, 252, 254—257; синодални — чл. 255, прелаз од државе цркви — чл. 268, ревизија — чл. 270.

Чланови епарх. судова — чл. 111, 112, 116, 118, 119, 275.
— Великог Суда — чл. 68, 70, 72, 73.

Школе духовне — чл. 19 ц. з; монашке и богословије — чл. 222—228; сем монаш. и богословија — чл. 229.

Штампарије — чл. 263.

САДРЖАЈ

I

Закон о српској православној цркви

стр.

Опште одредбе	3
Прелазна и завршна наређења	10

II

Устав Српске православне цркве

<i>I Основне одредбе</i>	<i>13</i>
<i>II Устројство власти, тела и органа Српске православне цркве</i>	<i></i>
1. Патријарх	26
2. Свети архијерејски сабор и свети архијерејски синод	
а) опште и заједничке одредбе	28
б) делокруг светог архијерејског сабора	31
в) делокруг свет. архијерејског синода	33
3. Велики црквени суд	36
4. Патријаршијски савет	39
5. Патријаршијски управни одбор	42
6. Епархиски архијереј	46
7. Епархиски црквени суд	52
8. Епархиски савет	57
9. Епархиски управни одбор	60
10. Архијерејски намесник	65
11. Парох	68
12. Црквено-општински одбор	73
13. Црквено-општински савет и управ. одбор:	
а) црквено-општински савет	73
б) црквено-општински управни одбор	80

в) заједничке одредбе за црквено-општински савет и црквено-општински управни одбор	стр. 83
14. Настојатељ и братство манастира	84
III. Црквене кривице и казне	87
IV. Црквена просвета	91
V. Црквена имовина	93
VI. Прелазна наређења и извршне одредбе	103

III

Регистар	109
--------------------	-----

Lib. J.
36 141